Nationaal Coördinator Groningen

Halfjaar rapportage

juli - december 2018

Inhoud

Inhoud—2
Leeswijzer—4

1 Versterken—5
1.1 Inspecties—5
1.2 Versterkingsadviezen—9
1.3 Afgeronde versterkingsprojecten—11
1.4 Versterkingspunten—12
1.5 Heft in Eigen Hand - Eigen Initiatief—19

2 Instrumentarium—21
2.1 Koopinstrument—21
2.2 Nieuwbouwregeling—21
2.3 Instrumentarium achterstallig onderhoud / Pilot Rijksmonumenten—23
2.4 Regeling energiebesparing bij versterking—23
2.5 Waardevermeerderingsregeling—25
2.6 Pilot MKB Compensatieregeling—27
2.7 Woonbedrijf—27
2.8 Arbiter Bodembeweging—27
2.9 Commissie Bijzondere Situaties—27
2.10 Opgekochte woningen—28

3 Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep—29

4 Kansrijk—31
4.1 Onderwijs—31
4.2 Zorg—32
4.3 Infrastructuur—33
4.4 Industrie—33
4.5 Calamiteiten—34
4.6 Agrarische sector—34
4.7 Energietransitie—35
4.8 Economie—35
4.9 Leefbaarheid—37
4.10 Cultureel Erfgoed—39

5 Onderzoeken—42
5.1 Kennisplatforms—42
5.2 Critical review—43
5.3 CBS Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld—43
5.4 Regionale Marktindicator—44
5.5 Gronings Perspectief—44
5.6 Onderzoek gezondheidsgevolgen bij aardbevingen—44
5.7 Pilot tiltsensoren—45
5.8 Infrastructuur—45
5.9 NEN—45
5.10 Proeftuin Onderdendam—46

6 Organisatie—47
6.1 Personele bezetting—47
6.2 Afhandeling klachten en Wob-verzoeken—47

6.3 Burgerbrieven—49

7 Financiën—50
7.1 Inleiding—50
7.2 Meerjarenprogramma NCG—50
7.3 Uitputting budgetten in 2018—51
7.4 Uitgavenontwikkeling bestuursakkoord en aanvullende afspraken—53

Bijlage 1 - Gepubliceerde onderzoeksrapporten—55

Leeswijzer

Voor u ligt de rapportage over het tweede halfjaar van 2018 van Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De rapportage bestaat uit zeven onderdelen. Het eerste onderdeel gaat over versterken. In het tweede onderdeel wordt de stand van zaken met betrekking tot het instrumentarium weergegeven. Onderwerpen die in het tweede halfjaar in de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep zijn besproken, komen in onderdeel drie aan de orde. Het vierde onderdeel geeft de thematische aanpak op de verschillende beleidsterreinen van NCG weer. Onderdeel vijf gaat over onderzoek en kennisontwikkeling gerelateerd aan aardbevingen en een leefbaar en kansrijk Groningen. Informatie over de NCG-organisatie komt in onderdeel zes aan de orde. De rapportage sluit af met onderdeel zeven waarin een overzicht wordt gegeven van de bestedingen van NCG.

1 Versterken

1.1 Inspecties

In tabel 1 en 2 wordt de stand van zaken met betrekking tot versterken weergegeven. De voortgang in het kader van het zorg- en scholenprogramma wordt in separate tabellen weergegeven in hoofdstuk 4[1].

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de inspecties in het tweede halfjaar van 2018 op dorpsniveau. NCG heeft opdracht gekregen om deze inspecties uit te voeren conform het Meerjarenprogramma. Met ingang van 2019 wordt geïnspecteerd conform afspraken in het plan van aanpak versterken. Er vinden dan opnames (tot en met 2018 werden dit inspecties genoemd) plaats bij woningen die een (licht) verhoogd risicoprofiel hebben.

Tabel 1. Inspecties – aantal adressen binnen prioritaire gebiedsaanpak[2],[3],[4]

	Q3	Q4	2018	Cumulatief t/m Q4
Gemeente Appingedam	220	327	848	2580
Appingedam	220	327	848	2580
Dorpshuizen	0	1	1	2
Kerken	0	0	0	8
Meerlaagse bouw	0	0	0	600
Overig[5]	220	326	847	1970
Gemeente Delfzijl	167	218	722	1667
Delfzijl	94	148	557	1439
Kerken	0	0	0	1
Meerlaagse bouw	0	49	81	351
Overig	94	99	476	1087
Godlinze	0	0	1	2
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	0	0	1
Holwierde	48	60	128	187
Kerken	0	0	0	1
Overig	48	60	128	186
Krewerd	25	10	36	37

[1] In de vorige kwartaalrapportage zijn inspecties in het kader van het zorgprogramma ook weergegeven in deze tabel. Daardoor was er overlap met de tabel over het zorgprogramma. Daarom zijn inspecties in het kader van het zorgprogramma nu niet meer in deze tabel weergegeven, maar alleen in tabel 27 en 28 in hoofdstuk 4.
[2] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019.
[3] Aantallen in deze tabel sluiten niet volledig aan bij de vorige kwartaalrapportage doordat adressen tussen kwartalen van scope kunnen wisselen. Er zijn adressen die in het vorige kwartaal tot de scope van deze tabel behoorden maar nu niet meer en andersom.
[4] In Q3 zijn de transitieprojecten behorend bij de 1467 groep niet opgenomen in de cijfers. In deze tabel zijn de transitieprojecten wel opgenomen in de cijfers voor Q4, 2018 en cumulatief.
[5] De categorie 'overig' kan bestaan uit de volgende type gebouwen: agrarisch, CC2/CC3 & vrijstaande woning, CC2/CC3 horeca, CC2/CC3 kinderdagverblijven, CC2/CC3 MKB, CC2/CC3 MKB-woonhuis, CC2/CC3 niet wonen, CC2/CC3 politie en hulpverlening, CC2/CC3 scholen, CC2/CC3 sport, molen, niet Wonen overige gebruiksfunctie, rijwoning, twee-onder-een-kapwoning, vrijstaande woning.

Dorpshuizen	0	1	1	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	25	9	35	35
Losdorp	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Spijk Gn	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Gemeente Loppersum	92	242	567	2072
Eenum	0	0	0	2
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Garrelsweer	4	146	150	151
Dorpshuizen	0	0	0	1
Overig	4	146	150	150
Garsthuizen	0	0	0	1
Dorpshuizen	0	0	0	1
Huizinge	0	1	1	3
Dorpshuizen	0	1	1	2
Kerken	0	0	0	1
Leermens	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Loppersum	29	23	135	931
Dorpshuizen	0	0	2	2
Kerken	0	0	0	1
Meerlaagse bouw	0	0	0	20
Overig	29	23	133	908
Middelstum	2	25	43	312
Kerken	0	0	0	3
Meerlaagse bouw	0	0	7	26
Overig	2	25	36	283
Oosterwijtwerd	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Stedum	0	22	28	128
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	0	22	28	126
't Zandt	2	6	16	339
Dorpshuizen	0	0	1	2
Kerken	0	1	1	2
Overig	2	5	14	335

Westeremden	0	0	0	3
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	2
Wirdum Gn	4	6	10	11
Dorpshuizen	0	1	1	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	4	5	9	9
Zeerijp	51	12	183	187
Dorpshuizen	0	0	0	3
Kerken	0	0	0	1
Overig	51	12	183	183
Zijldijk	0	1	1	2
Kerken	0	0	0	1
Overig	0	1	1	1
Gemeente Midden-Groningen	73	175	481	940
Hellum	0	0	2	3
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	0	0	1	1
Lageland	8	29	37	37
Overig	8	29	37	37
Luddeweer	1	0	15	15
Overig	1	0	15	15
Noordbroek	0	1	3	3
Overig	0	1	3	3
Overschild	0	1	9	225
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	1	1	1
Overig	0	0	7	223
Schildwolde	23	20	83	160
Kerken	0	0	0	1
Meerlaagse bouw	0	0	1	28
Overig	23	20	82	131
Siddeburen	0	1	1	1
Dorpshuizen	0	1	1	1
Slochteren	34	121	266	430
Kerken	0	0	0	1
Overig	34	121	266	429
Steendam	7	1	63	63
Dorpshuizen	0	0	1	1

Overig	7	1	62	62
Tjuchem	0	1	1	2
Dorpshuizen	0	1	1	1
Kerken	0	0	0	1
Woudbloem	0	0	1	1
Overig	0	0	1	1
Gemeente Ten Boer	23	137	492	1318
Garmerwolde	0	3	3	3
Dorpshuizen	0	3	3	3
Lageland	0	1	6	6
Overig	0	1	6	6
Lellens	0	0	5	31
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	0	0	4	29
Sint Annen	0	0	1	1
Dorpshuizen	0	0	1	1
Ten Boer	10	130	326	746
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	0	0	1
Meerlaagse bouw	0	0	2	133
Overig	10	130	323	611
Ten Post	1	1	30	342
Dorpshuizen	0	0	1	1
Kerken	0	1	2	2
Overig	1	0	27	339
Thesinge	0	0	1	1
Dorpshuizen	0	0	1	1
Winneweer	0	0	0	49
Overig	0	0	0	49
Woltersum	12	2	120	139
Dorpshuizen	0	2	2	2
Overig	12	0	118	137
Gemeente Eemsmond	191	180	490	1058
Eppenhuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Kantens	47	2	60	130
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	2
Overig	47	2	60	127

Oldenzijl	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Oosternieland	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Rottum	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Uithuizen	101	51	220	682
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	3
Meerlaagse bouw	84	2	113	193
Overig	17	49	107	485
Uithuizermeeden	21	123	162	163
Kerken	0	0	0	1
Meerlaagse bouw	0	24	24	24
Overig	21	99	138	138
Zandeweer	22	3	47	78
Dorpshuizen	0	1	1	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	22	2	46	76
Bedum	0	1	1	1
Overig	0	1	1	1
Eindtotaal	766	1279	3600	9635

1.2 Versterkingsadviezen

CVW heeft voor ruim 500 adressen concept versterkingsadviezen (groep 1581) opgeleverd bij NCG in de tweede helft van 2018. Deze versterkingsadviezen worden op dit moment door NCG gevalideerd. Het komende kwartaal wordt er gewerkt aan de oplevering van versterkingsadviezen van woningen op de lijst woningen met een (licht) verhoogd risicoprofiel.

Tabel 2. Versterkingsadviezen Inspectie- en Engineering programma – aantal adressen[6],[7],[8]

	Q3	Q4	2018	Cumulatief t/m Q4
Gemeente Appingedam	0	0	0	1414
Appingedam	0	0	0	1414
Meerlaagse bouw	0	0	0	502
Overig[9]	0	0	0	912
Gemeente Delfzijl	0	1	1	528
Delfzijl	0	1	1	528
Meerlaagse bouw	0	0	0	224
Overig	0	1	1	304
Gemeente Eemsmond	0	74	74	74
Kantens	0	34	34	34
Overig	0	34	34	34
Uithuizen	0	40	40	40
Meerlaagse bouw	0	36	36	36
Overig	0	4	4	4
Gemeente Loppersum	0	259	285	755
Loppersum	0	99	125	451
Dorpshuizen	0	0	0	2
Meerlaagse bouw	0	20	20	20
Overig	0	79	105	429
Middelstum	0	88	88	88
Meerlaagse bouw	0	26	26	26
Overig	0	62	62	62
Stedum	0	11	11	11
Overig	0	11	11	11
't Zandt	0	61	61	205
Dorpshuizen	0	0	0	1
Overig	0	61	61	204
Gemeente Midden Groningen	0	46	48	172
Schildwolde	0	40	40	40

[6] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019.
[7] In de vorige kwartaalrapportage zijn VA's in het kader van het zorgprogramma ook weergegeven in deze tabel. Daardoor was er overlap met de tabel over het zorgprogramma. Daarom zijn VA's in het kader van het zorgprogramma nu niet meer in deze tabel weergegeven, maar alleen in tabel 27 en 28 in hoofdstuk 4.
[8] Aantallen in deze tabel sluiten niet volledig aan bij de vorige kwartaalrapportage doordat adressen tussen kwartalen van scope kunnen wisselen. Er zijn adressen die in het vorige kwartaal tot de scope van deze tabel behoorden maar nu niet meer en andersom.
[9] De categorie 'overig' kan bestaan uit de volgende type gebouwen: agrarisch, CC2/CC3 & vrijstaande woning, CC2/CC3 horeca, CC2/CC3 kinderdagverblijven, CC2/CC3 MKB, CC2/CC3 MKB-woonhuis, CC2/CC3 niet wonen, CC2/CC3 politie en hulpverlening, CC2/CC3 scholen, CC2/CC3 sport, molen, niet Wonen overige gebruiksfunctie, rijwoning, twee-onder-een-kapwoning, vrijstaande woning.

Meerlaagse bouw	0	20	20	20
Overig	0	20	20	20
Slochteren	0	5	5	5
Overig	0	5	5	5
Overschild	0	1	3	127
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	1	1	1
Overig	0	0	2	125
Gemeente Ten Boer	0	141	141	409
Lellens	0	7	7	8
Dorpshuizen	0	0	0	1
Overig	0	7	7	7
Ten Boer	0	119	119	242
Meerlaagse bouw	0	119	119	119
Overig	0	0	0	123
Ten Post	0	5	5	145
Dorpshuizen	0	0	0	1
Kerken	0	0	0	1
Overig	0	5	5	143
Winneweer	0	10	10	14
Overig	0	10	10	14
Eindtotaal	0	521	549	3352

1.3 Afgeronde versterkingsprojecten

In 2018 zijn 132 woningen bouwkundig versterkt of gesloopt en nieuw gebouwd, zodat zij voldoen aan de veiligheidsnorm. Daarnaast zijn 536 risicovolle gebouwelementen (PRBE's) aangepakt.

Tabel 3. Versterking gerealiseerd – aantal adressen zowel binnen als buiten prioritaire gebiedsaanpak per jaar[10],[11]

Voortgang	Pre 2015	2015	2016	2017	2018
Bouwkundig Versterken (niet op Norm)	3	285	28		
Bouwkundig Versterken (op Norm)	0	29	178	82	132
Versterking gerealiseerd bij PRBE's	184	649	978	721	536

[10] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 18 februari 2019.
[11] De getallen in deze tabel zijn gewijzigd ten opzichte van voorgaande kwartaalrapportages door correcties in verband met verbeterde registratie door CVW.

1.4 Versterkingspunten

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van ontwikkelingen bij de versterkingspunten in het derde en vierde kwartaal van 2018.
Er wordt gerapporteerd over:

- het aantal informatiebijeenkomsten;
- het opkomstpercentage bij informatiebijeenkomsten[12];
- het aantal bezoekers van de versterkingspunten;
- pilotprojecten;
- ontwikkelingen.

1.4.1 Informatiebijeenkomsten

De informatiebijeenkomsten zijn over het algemeen drukbezocht. Over het algemeen geldt dat de bewoners/eigenaren uitkijken naar een snelle doorstart van de versterking, er is veel onbegrip voor de tijdelijke pas op de plaats die gemaakt is. Daarnaast is gebleken dat een aantal zaken op onbegrip stuitte. Dit betrof het gebruik van het HRA-model en de daarmee samenhangende risico indeling. De risico indeling riep vragen op wanneer bleek dat er voorbeelden zijn van huizen die gekwalificeerd zijn als een 'normaal' risicoprofiel, maar waar op basis van het bestaande versterkingsadvies blijkt dat de woning aantoonbaar niet voldoet aan de veiligheidsnorm en hevig versterkt moet worden. Ook zijn er woningen met veel (onopgeloste) schade of die zelfs in stutten staan, maar die conform HRA een 'normaal' of 'laag' risicoprofiel hebben. Tot slot blijkt tijdens de informatiebijeenkomsten dat bewoners geen of beperkt onderscheid maken tussen schade en versterken. Er zijn dus veel schade gerelateerde vragen gekomen, waar NCG vanuit de versterking geen antwoord op heeft.

NCG werkt aan adequate beantwoording van de vragen die tijdens de informatiebijeenkomsten zijn gesteld. Tevens wordt gewerkt aan uitwisseling tussen TCMG en NCG, om zodoende eigenaren een compleet beeld te kunnen geven.

Tabel 4. Versterkingspunt Loppersum

Versterkingspunt Loppersum	Q3 en Q4
Informatiebijeenkomsten en opkomstpercentages	Bewonersbijeenkomsten 't Zandt groep 1467: • 12 september: stand van zaken versterking • 13 september: stand van zaken versterking • 26 september: stand van zaken versterking • 27 september: stand van zaken versterking • 10 oktober: duurzaamheid en techniek • 16 oktober: stedenbouwkundig beeld • 24 oktober: selectie marktpartij(en) • 30 oktober: stedenbouwkundig beeld • 9 november: bezoek tijdelijke huisvesting • 22 november: presentatie marktpartijen • 12 december: planning stedenbouw • 13 december: planning stedenbouw Gemiddeld opkomstpercentage: 95% Bewonersbijeenkomsten Loppersum groep 1467: • 2 juli: bewonersavond Delfstraat - Zeedijken • 3 juli: bewonersavond Wijmersweg • 4 juli: bewonersavond Delfstraat – Zeedijken

[12] Het gaat om een indicatief percentage dat tot stand komt door het aantal verstuurde brieven te delen door het aantal deelnemers.

	• 10 juli: proces voor een project met combinatie van koop- en huurwoningen • 24 september: thema-avond duurzaamheid deelgebied 2 • 2 oktober: visie winkelcentrum en stand van zaken versterking • 10 oktober: proces en duurzaamheid Pruimenhof • 15 oktober: verkennen van opties voor een project met combinatie van koop- en huurwoningen • 7 november: bewonersavond marktbenadering deelgebied 2 • 22 november: bewonersavond deelgebied 2 • 17 december: bewonerswensen en architectuur deelgebied 2 • 18 december: bewonerswensen en architectuur deelgebied 2 • 18 december: proces Duursumerweg Gemiddeld opkomstpercentage: 95% Informatiebijeenkomsten over uitleg plan van aanpak versterking 2019 • 10 december: 't Zandt • 11 en 13 december: Loppersum • 11 december: Stedum • 12 december: Zeerijp • 13 en 15 december: Garrelsweer • 15 december: Leermens • 17 december: Oosterwijtwerd, Eenum • 17 december: Wirdum • 18 december: Westeremden • 19 december: Huizinge, Westerwijtwerd en Toornwerd • 19 december: Startenhuizen, Garsthuizen en Zijldijk • 20 december: Middelstum Gemiddeld opkomstpercentage: 65%
Aantal bezoekers versterkingspunt	50
	Totaal
Pilots	De pilot Spoorzicht heeft een jaar vertraging opgelopen, omdat de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) nadere eisen aan nieuwbouwontwerp stelt.
Ontwikkelingen	• Groep 1467: de uitvoering van de versterking verloopt voorspoedig., maar is ook complex en kost daardoor veel tijd. Het opdoen van steeds meer ervaring met het doorlopen van het versterkingsproces helpt om het tempo in de toekomst te verhogen. De kwaliteit en doorlooptijd van het taxatietraject is een aandachtspunt.

Tabel 5. Versterkingspunt Appingedam

Versterkingspunt Appingedam	Q3 en Q4
Informatiebijeenkomsten	2 juli: voorlichting over inspecties 3e kwartaal 2018: 60% Op initiatief van de gemeente zijn voor de bewoners van de vliesgevelwoningen in Opwierde Zuid de volgende informatiebijeenkomsten georganiseerd: • 27 november: 80% • 10 en 11 december: 90%
Aantal bezoekers versterkingspunt	Circa 20
	Totaal
Pilots	Geen
Ontwikkelingen	Gemetselde woningen NCG is met Woongroep Marenland en NAM bezig contracten op te stellen voor de huur- en koopwoningen. Dit wordt binnenkort afgerond. Vliesgevelwoningen Er ligt een voorstel voor het uitvoeren van een sloop-nieuwbouwtraject met CVW.

Tabel 6. Versterkingspunt Delfzijl

Versterkingspunt Delfzijl	Q3 en Q4
Informatiebijeenkomsten	Informatiebijeenkomsten georganiseerd door gemeente Delfzijl en NCG om de bewoners van de dorpen buiten de oorspronkelijke 0,2 contourlijn te informeren over de gewijzigde versterkingsaanpak en de nieuwe prioriteringssystematiek: • 22 november Meedhuizen: 75% • 1 december Wagenborgen (3 bijeenkomsten): 40% • 13 december Nieuwolda (voor bewoners van Nieuwolda, Nieuw-Scheemda en ’t Waar): 20%
Aantal bezoekers versterkingspunt	34
	Totaal
Pilots	De inspecties in het kader van het Experiment Krewerd zijn bijna afgerond. NCG is in afwachting van de inspectierapporten. Het is nog niet duidelijk of in de vernieuwde versterkingsaanpak door NCG een vervolg aan dit experiment gegeven kan worden. De werkzaamheden aan de Dijkzichtflat zijn in december afgerond. Er is een aantal gebouwelementen vastgezet. De uitvoering is volgens plan verlopen en in goed overleg met de bewoners.

Ontwikkelingen	De versterkingsadviezen voor de zorggebouwen in Delfzijl zijn met de eigenaren en gebruikers besproken. De woningen in het noordelijke deel van de Zandplatenbuurt en een deel van de Landenbuurt in Delfzijl Noord vallen onder de groep 1588. Voor deze groep is afgesproken dat de versterking doorgaat. Gemeente, Acantus en NCG werken aan de voorbereidingen hiervan. In de eerste helft van 2019 wordt, samen met de bewoners, een concreet ontwikkelplan opgesteld. Er zijn veel bewoners uit deze buurt bij het versterkingspunt geweest met vragen over hun versterkingsadvies.

Tabel 7. Versterkingspunt Midden-Groningen

Versterkingspunt Midden-Groningen	**Q3 en Q4**
Informatiebijeenkomsten	Bijeenkomsten over nieuwe inzichten en vervolg versterkingsprogramma: • 3 december Steendam en Tjuchem: 40 % • 3 december Siddeburen buitengebied: 20 % • 10 december Siddeburen binnen de bebouwde kom: 15 %
Aantal bezoekers versterkingspunt	20
	Totaal
Pilots	Pilot Agro De pilot Agro bestaat uit drie adressen. De versterkingsadviezen zijn door Arcadis aan NCG gepresenteerd. De agrariërs hebben in juli hun bewonersvriendelijk versterkingsadvies ontvangen en hebben hierover een toelichting gekregen van NCG. Pilot Erfgoed De pilot bestaat uit drie Rijksmonumenten: • Molen: het aanvullende onderzoek naar de trillingen bij gebruik van de molen is afgerond. Het concept versterkingsadvies is goedgekeurd en de definitieve versie hiervan is in ontwikkeling. • Kerk: het exploitatieplan van de kerk is gereed. Dit is nodig om te kunnen starten met de versterking. Het uitwerken van een aantal technische zaken omtrent de versterking in combinatie met de nieuwe aanbouw is bijna gereed. De projectvoorbereiding is in gang gezet. • Pastorie: het versterkingsadvies is gereviewd door CVW en komt binnenkort beschikbaar voor validatie door de validatiecommissie. Daarna kan het bewonersvriendelijke versterkingsadvies verstrekt worden aan de eigenaar.
Ontwikkelingen	De voorbereidingen voor de uitvoering aan de Meerweg in Overschild zijn in volle gang. De

	bewoners hebben een markt- en herbouwwaardetaxatie ontvangen. Ook zijn er individuele- en groepsgesprekken gevoerd met de bewoners om de versterking concreter te bespreken en de bewonerswensen te inventariseren. Voor de wisselwoningenlocatie is een enquête gehouden in het hele dorp Overschild. De gesprekken met de eigenaar van een voorkeurslocatie zijn inmiddels gestart. Zodra de eigenaar akkoord is, kan de locatie bekend gemaakt worden.

Tabel 8. Versterkingspunt Ten Boer/Midden-Groningen

Versterkingspunt Ten Boer / Groningen	**Q3 en Q4**
Informatiebijeenkomsten	Informatieavonden: • 4 september technische meedenktafel Fazanthof: 47% • 11 september meedenktafel duurzaamheid Fazanthof: 50% • 19 september meedenktafel selectieproces Fazanthof: 50% • 25 september conceptprogramma van Eisen Fazanthof: 53% • 17 oktober taxaties Fazanthof: 80% • 29 oktober beoordelen gunning Fazanthof: 40% • 5 november taxaties Ten Post: 85% • 12 november tweede bijeenkomst selectieprocedure aannemers: 24% • 21 november Hamplaats groep 1581: 83% • 27 november meedenktafel Ten Post: 86% • 11 december Ommelanderstraat/Blinkerdlaan groep 1581: 75% • 11 december bezoek tijdelijke woningen Fazanthof: 53% • Ommelanderstraat/Blinkerdlaan huurdersdeel groep 1581: 19% Daarnaast heeft het versterkingspunt ondersteund bij het organiseren van bijeenkomsten die op 1 oktober in Ten Boer en 17 oktober in Ten Post op initiatief van de gemeente hebben plaatsgevonden.
Aantal bezoekers versterkingspunt	153
	Totaal
Pilots	n.v.t.
Ontwikkelingen	Het plan van aanpak voor de versterking dat in het vierde kwartaal is gepubliceerd, heeft geleid tot het opstellen van een lokaal uitvoeringsplan. Daarin is het werkpakket voor de komende periode

	opgenomen. Op lokaal niveau is het uitvoeringsplan voor Ten Boer ook aangenomen door de gemeente Ten Boer. In december zijn brieven met uitleg aan de bewoners verstuurd. In de gemeente Groningen zijn nog geen brieven gestuurd en is er ook geen akkoord van de gemeente op het lokale uitvoeringsplan. Het college heeft dit voorgelegd aan de Raad. Fazanthof 1467 project: Het derde en vierde kwartaal van dit jaar stond het project Fazanthof met name in het teken van voorbereiding op de aanbestedingsfase. De offerteleidraad is naar drie geselecteerde aannemers verstuurd. In september zijn een aantal meedenktafels georganiseerd voor de bewoners met het doel om gezamenlijk tot input te komen voor het programma van eisen, als onderdeel van de offerteleidraad. In oktober is een informatiebijeenkomst gehouden waar de taxatierapporten herbouwwaarde zijn toegelicht. Ter voorbereiding op de uitvoering medio 2019 is er in november een schouw gehouden ten behoeve van de openbare ruimte en de aanstaande bouwstromen. Project Nije Buurt (Ten Post fase 1): Op 17 oktober heeft het dorp haar dorpsvisie gepresenteerd aan de gemeenteraad van Ten Boer. Op 1 november was de startup van het project met het kernteam en stakeholders (CVW, gemeente Groningen en NCG). Tijdens de bewonersavond op 5 november is duidelijkheid gegeven over de uitgevoerde taxaties. Op 27 november vond de eerste van vijf meedenktafels plaats over stedenbouwkunde. Dit was een zeer waardevolle avond waar bewoners meedachten over hun wijk, straat en woning. Daarnaast neemt NCG deel aan de dorpstafel Ten Post. Aan deze dorpstafel werken de gemeente Ten Boer (vanaf 1 januari 2019 gemeente Groningen), NCG en Wierden & Borgen samen met dorpsbewoners (vertegenwoordigd door het dorpsbelangenplatform Ten Post) aan een uitvoeringsprogramma dorpsvernieuwing. Doel is dat Ten Post als dorp sterker uit de versterkingsopgave komt. Dorpshuizen: <u>Dorpshuis de Bongerd Woltersum</u>: de oplevering die in september gepland stond, is met een aantal weken uitgesteld vanwege langere droogtijd van de afwerkvloer van de kleedkamers en

	schilderwerkzaamheden. Het dorpshuis is op 2 november feestelijk opgeleverd. Dorpshuis de Leeuw: het dorpshuis heeft gekozen voor sloop/nieuwbouw van de grote zaal en bouwkundig versterken van het voorhuis. NCG heeft op 7 december een risicosessie georganiseerd. Het doel hiervan was om gezamenlijk de belangrijkste risico's voor dit project in kaart te brengen en afspraken te maken over de beheersing van mogelijke risico's. Op basis van deze sessie kan een keuze worden gemaakt voor een contractvorm (duaal of individueel opdrachtgeverschap). Naar verwachting start de versterking en nieuwbouw van het dorpshuis in april 2019. Dorpshuis Ten Post: het versterkingstraject van dit dorpshuis heeft negen maanden 'on hold' gestaan op verzoek van het dorpshuisbestuur. Dit vanwege het feit dat een groep bewoners (Platform Ten Post) een algemene visie op het dorp mist. In september heeft het bestuur aangegeven weer aan de slag te willen met de uitvoering van de versterkingsoperatie. Het programmadocument is in oktober 2018 ondertekend. Vanaf dat moment is ook een projectteam samengesteld. Ook hier heeft NCG een risicosessie aangeboden. Deze sessie staat gepland in januari 2019. De verwachting is dat de uitvoering van de versterkingsmaatregelen en modernisering van dorpshuis 't Holt in Ten Post na de zomer van start kan gaan. Versterkingsadvies Dorpshuis Lellens: het programmadocument is in september ondertekend door CVW, NCG en het dorpshuisbestuur. Aan het dorp is het versterkingsadvies dorpshuis 't Proathoeske gepresenteerd. Naar verwachting start de uitvoering van de versterkings- en onderhoudswerkzaamheden in april 2019. Woonzorgcomplex Bloemhof Ten Boer (Woonzorg Nederland): De versterkingsadviezen van het grondgebonden woonzorgcomplex Bloemhof en de aanleunwoningen zijn gepresenteerd en gedeeld met Woonzorg Nederland (WZN). De (financiële) kaders zijn nog in ontwikkeling. Eind november hebben WZN en NCG afgesproken om in januari 2019 een integrale projectdefinitie op te stellen met daarin verschillende scenario's.

Tabel 9. Versterkingspunt Het Hogeland

Versterkingspunt Het Hogeland	Q3 + Q4 2018
Informatiebijeenkomsten	Informatiebijeenkomsten over start inspecties: • 3 juli Uithuizermeeden: 9% • 4 juli Uithuizen: 3%
Aantal bezoekers versterkingspunt	40
	Totaal
Pilots	n.v.t.
Ontwikkelingen	Er zijn voorbereidingen getroffen voor de inloopbijeenkomsten die in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden. Hiervoor zijn uitnodigingen verstuurd naar bewoners. Dorpshuis Zandeweer: De projectdefinities voor dorpshuis Zandeweer zijn voorbereiding. Afhankelijk van het budget wordt naar verwachting binnenkort de keuze voor versterking of sloop/nieuwbouw gemaakt.

1.5 Heft in Eigen Hand - Eigen Initiatief

Eind september heeft het proces voor de 170 deelnemers van Eigen Initiatief (EI) weer groen licht gekregen en is direct gestart met het opstellen van de versterkingsplannen. In het eerste kwartaal van 2019 wordt een kwart van de totaal 200 plannen ingediend om het benodigde budget te verkrijgen. De rest volgt in het tweede en derde kwartaal.
Van de dertig panden waarvan het proces in april niet is stilgezet, is de versterking van het eerste pand inmiddels gestart. In de onderstaande tabellen wordt de voortgang van Heft In Eigen Hand (HIEH) en Eigen Initiatief weergegeven.

Tabel 10. Voortgang HIEH

	Adressen in uitvoering op 31-12-2018	VA opgeleverd	Versterking gerealiseerd	Sloop-nieuwbouw gerealiseerd
Q3	n.v.t.	0	0	0
Q4	n.v.t.	0	4	0
2018	n.v.t.	0	9	0
Cumulatief t/m Q4 2018	20	54	9	0

Tabel 11. Opgekocht en verkocht HIEH

	Opgekocht door NAM	Verkocht door eigenaar
Q3	2	0
Q4	0	0
2018	2	0
Cumulatief t/m Q4 2018	4	0

Tabel 12. Voortgang EI

	Adressen in uitvoering op 31-12-2018	VA opgeleverd	Versterking gerealiseerd	Sloop-nieuwbouw gerealiseerd
Q3	n.v.t.	0	0	0
Q4	n.v.t.	0	0	0
2018	n.v.t.	200	0	0
Cumulatief t/m Q4 2018	1	200	0	0

Tabel 13. Opgekocht en verkocht EI

	Opgekocht door NAM	Verkocht door eigenaar
Q3	0	0
Q4	0	0
2018	0	0
Cumulatief t/m Q4 2018	0	0

2 Instrumentarium

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het instrumentarium van NCG. Het beschrijft de stand van zaken rondom de verschillende regelingen. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk de stand van zaken met betrekking tot de Arbiter Bodembeweging, de Commissie Bijzondere Situaties en opgekochte woningen door NAM weergegeven.

2.1 Koopinstrument

In eerdere rapportages is aangegeven dat voor de ronde 2018 van het Koopinstrument de NCG 159 aanvragen had ontvangen waarvan 88 voldeden aan de voorwaarden. Na afronden van de selectieprocedure is de Stichting Proef Koopinstrument (SPKI) begonnen met het in gang zetten van de taxatie- en aankoopprocessen met de geselecteerde bewoners. In de meeste gevallen heeft dat geleid tot koopovereenkomsten, waarvan bij het merendeel de levering in 2019 plaatsvindt.

In sommige gevallen beëindigden bewoners hun deelname aan het Koopinstrument, omdat zij het bod van SPKI te laag vonden of omdat zij in de tussentijd alsnog zelf hun woning hadden verkocht. Budget dat gereserveerd was voor die bewoners werd dan vervolgens weer vrijgegeven voor bewoners op de reservelijst. Op deze wijze kon NCG in de rest van het jaar nog 32 bewoners van reservelijst uitnodigen voor deelname aan het Koopinstrument. Daarmee stonden er per einde 2018 nog 28 bewoners op de reservelijst met wie geen contact is opgenomen. In 2019 start een nieuwe ronde van het Koopinstrument. Bewoners op de reservelijst, die nog steeds belangstelling hebben voor het Koopinstrument, dienen zich opnieuw aan te melden.

In 2018 heeft SPKI zes woningen aangekocht. Het betreft vier woningen uit de proef Koopinstrument waar in 2017 al een koopovereenkomst was gesloten en twee woningen uit de ronde van 2018 waar de levering naar voren is gehaald vanwege bijzondere omstandigheden. In principe geldt namelijk dat de levering pas zes maanden na het tekenen van de voorlopige koopovereenkomst plaatsvindt. De overgrote meerderheid van de woningen waar in 2018 een koopovereenkomst is gesloten, wordt dus in 2019 geleverd.

Tabel 14. Opgekochte woningen Koopinstrument

Koopinstrument	Q3	Q4	2018	Cumulatief
Gekocht	2	2	6	46
Waarvan monument	0	0	0	0
Gesloopt	0	0	0	0
Verkocht	0	1	2	18

2.2 Nieuwbouwregeling

De Nieuwbouwregeling, die particulieren en zakelijke ontwikkelaars technische en financiële ondersteuning biedt bij aardbevingsbestendige nieuwbouw, wordt verlengd tot 1 juli 2019. Aanvragen kunnen vanaf 14 januari worden ingediend bij Nationaal Coördinator Groningen, die het loket verzorgt. De uitvoering, beoordeling en toekenning van de bijdrage wordt gedaan door NAM.
In de tussentijd wordt gewerkt aan een mogelijke publiekrechtelijke regeling voor aardbevingsbestendige nieuwbouw.

De nieuwe afspraken zijn nodig, omdat de huidige Nieuwbouwregeling per 23 december 2018 afliep.

Tabel 15. Aanvragen Nieuwbouwregeling[13],[14]

Gemeente	Q3 2018		Q4 2018		Cumulatief sinds 2014	
	Projecten	Eenheden	Projecten	Eenheden	Projecten	Eenheden
Appingedam	2	47	2	5	39	132
Bedum	4	29	9	77	64	396
De Marne	0	0	0	0	6	55
Delfzijl	5	18	8	8	52	236
Eemsmond	2	2	5	18	50	95
Groningen	12	107	45	667	230	9773
Haren	0	0	2	63	10	182
Loppersum	2	2	13	37	75	138
Midden-Groningen	10	33	16	243	161	828
Noorderveld	0	0	0	0	1	1
Oldambt	0	0	4	60	22	104
Pekela	0	0	0	0	2	13
Ten Boer	3	3	4	16	41	111
Tynaarlo	0	0	0	0	7	14
Veendam	0	0	0	0	1	1
Winsum	3	3	5	5	40	94
Zuidhorn	0	0	0	0	3	23
Totaal	**43**	**244**	**113**	**1199**	**804**	**12196**

Tabel 16. Toekenningen Nieuwbouwregeling[15]

Gemeente	Q3 2018		Q4 2018		Cumulatief sinds 2014	
	Projecten	Eenheden	Projecten	Eenheden	Projecten	Eenheden
Appingedam	3	3	1	46	17	106
Bedum	0	0	2	2	29	127
De Marne	0	0	0	0	2	20
Delfzijl	2	19	0	0	16	69
Eemsmond	0	0	4	4	18	18
Groningen	15	292	17	345	97	4649
Haren	0	0	1	1	3	17
Midden-Groningen	0	0	3	3	70	305
Loppersum	1	1	1	1	22	43
Oldambt	0	0	1	1	4	4
Pekela	0	0	0	0	1	12
Ten Boer	1	8	2	2	13	35
Tynaarlo	0	0	0	0	1	1
Veendam	0	0	0	0	1	1
Winsum	1	4	0	0	8	12
Zuidhorn	0	0	0	0	2	23
Totaal	**23**	**327**	**32**	**405**	**304**	**5442**

[13] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van NAM, zoals ontvangen op 23 januari 2019.
[14] Soms worden projecten opgesplitst, eenheden toegevoegd of dubbele aanmeldingen verwijderd. Daardoor sluiten enkele getallen in tabel 15 en 16 niet aan op de vorige kwartaalrapportage.
[15] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van NAM, zoals ontvangen op 23 januari 2019.

2.3 Instrumentarium achterstallig onderhoud / Pilot Rijksmonumenten

Het ministerie van OC&W, provincie Groningen en NCG hebben in juli 2017 besloten om een pilot uit te voeren om ervaring op te doen met de financiering van onderhoud van (rijks)monumenten in de aardbevingsregio. De drie overheden hebben hiervoor budget beschikbaar gesteld. In totaal was ruim 6,5 miljoen euro beschikbaar (ministerie OC&W 4 miljoen, provincie Groningen en NCG ieder 1,35 miljoen). De pilot is uitgewerkt in twee subsidieregelingen voor Rijksmonumenten, een voor Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG) en een voor Regulier Onderhoud Rijksmonumenten Groningen (RORG). Daarnaast heeft provincie Groningen het Cultuurfonds aangevuld met een bedrag van 2 miljoen. Bij dit fonds kunnen eigenaren van gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden terecht voor een lening met lage rente.

Sinds 1 april 2018 zijn beide regelingen voor onderhoud van kracht. De regelingen zijn een succes. Meer dan 250 aanvragen voor een subsidie of lening werden ingediend. Beide regelingen worden geëvalueerd. Het is de bedoeling om met ingang van 1 april 2019 beide regelingen voort te zetten met de eventuele aanpassingen die uit de evaluatie naar voren komen. Een budget daarvoor is inmiddels gereserveerd.

2.4 Regeling energiebesparing bij versterking

In het vierde kwartaal van 2018 is de openstelling van de Regeling energiebesparing bij versterking voor 2019 voorbereid en gepubliceerd in de Staatscourant. Het subsidieplafond voor 2019 is vastgesteld op 20 miljoen. Hierdoor kan aan circa 3000 te versterken woningen subsidie worden verleend.

Sinds het openstellen van de regeling zijn er 45 aanvragen binnengekomen, waarvan 37 in de tweede helft van 2018. Het aantal aanvragen is beperkt, omdat een beperkt aantal bewoners beschikt over een versterkingsovereenkomst. Deze overeenkomst is nodig om in aanmerking te komen voor de subsidie. Daarnaast bevatten veel versterkingsovereenkomsten het scenario sloop-nieuwbouw. Met het aanvragen van subsidie wordt dan vaak gewacht tot dat de plannen gereed zijn voor de nieuw te bouwen woning.

Inmiddels zijn 33 subsidies verleend voor in totaal 222.107 euro. De aanvragers hebben een totale investering van 387.468 euro gedaan.

De meest toegepaste maatregelen zijn zonnepanelen en zonnecollectoren en dak-, vloer of bodemisolatie. De meeste subsidies zijn verleend in de gemeenten Loppersum en Appingedam.

In de onderstaande tabellen zijn de aanvragen en toegepaste maatregelen uitgesplitst naar status, type maatregelen en locatie.

Tabel 17. Status aanvragen[16]

	Q3	Q4	Totaal
Ontvangen aanvragen	19	18	37
Buiten behandeling/afgewezen	0	0	0
Verleend	11	22	33
Ingetrokken	1	3	4 voor € 23.920
Vastgesteld	0	0	0

Tabel 18. Maatregelen aangevraagd[17]

	Q3	Q4	Totaal aantal aanvragen	Totaal aangevraagd per maatregel tot en met Q4
Zonnepanelen	4	8	15	€ 93.951
Dak-, vloer- of bodemisolatie, gevelisolatie met een minimale Rd-waarde van 3,5 [m²K/W], of isolatie	4	3	10	€ 87.874
Een ruimteverwarmingstoestel of een waterverwarmingstoestel met	0	2	9	€ 98.940
Kozijn vereist voor HR++ of triple-glas met een maximale U-waarde van 1,5 [W/m²K]	1	2	7	€ 37.349
Lage temperatuurverwarming voor woonkamer en keuken	2	2	6	€ 27.393
HR++ glas met een maximale U-waarde van 1,2 [W/m²K]	1	2	5	€ 20.293
Triple-glas met een maximale U-waarde van 0,8 [W/m²K]	1	2	5	€ 53.959
Energiezuinige verwarmingspomp	1	3	5	€ 59.999
Pelletkachel	2	1	3	€ 15.850
Muurisolatie met een minimale Rd-waarde van 1,1 [m²K/W]	1	0	2	€ 9.600
Isolerende deur in de gevel met een maximale U-waarde van 2,0 [W/m²K]	0	0	2	€ 6.987
Technieken voor de opwekking van windenergie	1	2	2	€ 16.458
Technieken voor warmteterugwinning	0	1	2	€ 5.793
Zonneboiler	0	2	2	€ 7.131
Een op houtachtige biomassa gestookte ketel	0	1	1	€ 2.686
Warmte-koudeopslag	0	1	1	€ 1.672

[16] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.
[17] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.

Tabel 19. Top 5 gemeenten[18]

Top 5 gemeenten (verleende projecten)	Totaal
Loppersum	19
Appingedam	8
Eemsmond	3
Ten Boer	1
Delfzijl	1

2.5 Waardevermeerderingsregeling

In het vierde kwartaal van 2018 is de openstelling van de waardevermeerderingsregeling voor 2019 voorbereid en gepubliceerd in de Staatscourant. Het subsidieplafond voor 2019 voor de waardevermeerderingsregeling is, net als in 2018, vastgesteld op 40 miljoen. Hierdoor kan aan 10.000 woningeigenaren, met meer dan 1.000 euro erkende schade, subsidie worden verleend voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen.
Sinds het openstellen van de regeling zijn 2.876 aanvragen ingediend, waarvan 749 in het tweede half jaar van 2018. Inmiddels zijn 2.395 subsidies verleend voor in totaal 9.141.374 euro. De aanvragers hebben een totale investering van 14.153.605 euro gedaan.

De meest toegepaste maatregelen zijn zonnepanelen en zonnecollectoren, HR++(+) glas en combiketel met hoog rendement. De meeste subsidies zijn verleend in de gemeenten Groningen en Midden-Groningen.

In de onderstaande tabellen zijn de aanvragen en toegepaste maatregelen uitgesplitst naar status, type maatregelen en locatie.

Tabel 20. Status aanvragen[19],

	Q3	Q4	Totaal
Ontvangen aanvragen	311	438	2.876[20]
Buiten behandeling/afgewezen	81	68	398
Verleend	373 voor € 1.443.832	334 voor € 1.256.722	2.395[21] voor € 9.141.374
Vastgesteld	320	247	1.236

[18] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.
[19] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.
[20] Het totaal aantal ontvangen aanvragen sluit niet aan op de vorige kwartaalrapportage omdat op het moment van opstellen van de kwartaalrapportage over het tweede kwartaal van 2018 nog niet alle schriftelijke aanvragen verwerkt waren. Deze zijn nu wel opgenomen in het totaal.
[21] Het totaal aantal verleende aanvragen sluit niet aan op de vorige kwartaalrapportage omdat toen te weinig verleende aanvragen zijn gerapporteerd.

Tabel 21. Maatregelen aangevraagd[22]

	Q3	Q4	Totaal[23]	Totaal besteed per maatregel tot en met Q4
Zonnepanelen en zonnecollectoren	251	209	1303	€ 7.241.425
HR++(+) glas	69	60	573	€ 1.555.977
Kozijnen vereist voor HR++(+) glas	66	52	532	€ 2.150.851
Combiketel met hoog rendement	26	40	405	€ 1.212.997
Dak-, vloer- en gevelisolatie	56	46	367	€ 1.832.290
Muurisolatie	13	15	117	€ 251.444
Pelletkachel	10	18	94	€ 339.838
Warmtepomp	10	8	68	€ 430.457
(micro) HRe ketel	7	4	66	€ 128.759
Zonneboiler	3	4	37	€ 131.051
Energiezuinige vloerverwarmingspomp	3	1	20	€ 14.115
Lage temperatuurverwarming	3	1	17	€ 56.748
Technieken voor warmteterugwinning	1	1	14	€ 32.727
Kozijnen vereist voor isolerend glas voor monumenten	4	3	12	€ 44.655
HR luchtverwarming	1	1	10	€ 46.905
Infraroodpanelen	3	1	9	€ 15.260
Isolerend glas voor monumenten	2	2	7	€ 18.913
Device te koppelen aan ‘slimme’ meter	-	0	6	€ 3.804
Maatregel Energieproject	-	0	4	€ 10.168
Technieken voor de opwekking van windenergie	-	0	1	€ 2.600
Warmte- koudeopslag	-	0	1	€ 437.400

Tabel 22. Top 5 gemeenten[24]

Top 5 gemeenten (verleende projecten)	Totaal
Groningen	781
Midden-Groningen	738
Delfzijl	250
Eemsmond	120
Winsum	115

[22] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.
[23] De aangevraagde maatregelen zijn gebaseerd op de meest recente gegevens. Wanneer de gegevens tussentijds aangepast worden zijn alleen de huidige gegevens zichtbaar. SNN houdt geen geschiedenis bij. Hierdoor kan het zo zijn dat, door de vele wisselingen van bedragen en maatregelen, de cijfers niet aansluiten bij de vorige kwartaalrapportage.

[24] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van SNN, zoals ontvangen op 10 januari 2019.

2.6 Pilot MKB Compensatieregeling

Op 16 juli hebben NAM en NCG de definitieve Pilot MKB-compensatieregeling bij versterken vastgesteld in het strategisch overleg. Daarbij is ook een besluit genomen over het kader tijdelijke huisvesting MKB en het afwegingskader compensatie MKB bij inspectie. De Pilot MKB-compensatieregeling is bedoeld voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (MKB), waarvan het bedrijfspand deel uitmaakt van de zogenaamde groep 1467. Panden die vanuit veiligheidsoverwegingen versterkt worden, kunnen hieraan worden toegevoegd. De MKB-compensatieregeling is een private regeling van NAM. Een onafhankelijke beoordelingscommissie adviseert NAM over de beoordeling van een aanvraag en de hoogte van een eventuele compensatie. Deze commissie is op 13 juli ingesteld door de minister van Economische Zaken en Klimaat. NCG verzorgt het secretariaat van de commissie. De commissie heeft vervolgens haar eigen werkwijze vastgesteld. Aanvragen kunnen vanaf oktober worden ingediend via de website van NCG. De pilot heeft de duur van 1 jaar en is gestart op 7 november (datum eerste aanvraag). De eerste aanvraag is echter niet-ontvankelijk verklaard, omdat nog niet aan de voorwaarden was voldaan.

2.7 Woonbedrijf

In de tweede helft van 2018 is de voorhangprocedure voor de oprichting van het Woonbedrijf in het parlement afgerond. De laatste handelingen voor de oprichting worden momenteel verricht zodat het Woonbedrijf in januari 2019 kan worden opgericht. Eenmaal opgericht zal het Woonbedrijf zich eerst richten op de uitvoering van een nieuwe ronde van het Koopinstrument. Daarnaast wordt bekeken welke andere vastgoedactiviteiten bij het Woonbedrijf kunnen worden ondergebracht.

2.8 Arbiter Bodembeweging

Het werk van de Arbiter Bodembeweging is eindig. Sinds 1 september 2018 kunnen geen zaken meer worden aangemeld. In het vierde kwartaal zijn nog drie nieuwe zaken geregistreerd. Deze zaken waren tijdig aangemeld, maar niet geheel compleet en om die reden later geregistreerd.

Tabel 23. Arbiter Bodembeweging[25]

	Q3[26]	Q4	2018	Cumulatief (va. mei 2016)[27]
Binnengekomen zaken	410	3	926	2958
Afgeronde zaken	749	204	1467	2147
waarvan ingetrokken	1	4	16	31
waarvan niet ontvankelijk	6	7	14	20
waarvan schikking vooraf	639	72	1046	1345
waarvan uitspraak	45	18	180	395
waarvan vaststellingsovereenkomst	58	103	211	356

2.9 Commissie Bijzondere Situaties

De Commissie Bijzondere Situaties (CBS) heeft in 2018 dertig nieuwe aanmeldingen ontvangen en achttien dossiers afgehandeld. In de onderstaande tabel staat een overzicht van alle dossiers.

[25] De cijfers in deze tabel sluiten niet overal aan bij de vorige kwartaalrapportage. Dit komt door administratieve correcties en het heropenen van afgehandelde aanvragen. De gerapporteerde cijfers zijn een momentopname.

[26] Tot 1 september was het mogelijk een zaak voor te leggen aan de Arbiter Bodembeweging. NAM heeft voor alle "oude" schadezaken nog een laatste aanbod gedaan. Dat heeft geleid tot een groot aantal aanvragen bij de arbiter. Het heeft echter ook geleid tot een groot aantal schikkingen van zaken die al bij de arbiter waren aangemeld.

[27] Alle zaken vanaf het moment dat de arbiter is gestart in mei 2016.

Tabel 24. Commissie Bijzondere Situaties[28]

	2018	Cumulatief (va. 15-4-2016)[29]
Aantal aanmeldingen	30	264
Afgehandelde aanmeldingen	18	247
Aantal gevallen waarin de CBS heeft besloten een woning op te laten kopen door NAM[30]	7	48
In behandeling (stand op 31-12-2018)	20[31]	

2.10 Opgekochte woningen

In specifieke situaties gaat NAM over tot aankoop van een woning of gebouw. Redenen voor aankoop zijn complexe schades, een advies van de Commissie Bijzondere Situaties, versterkingsprogramma's of om de woning als testwoning te kunnen gebruiken. In onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal tot nu toe opgekochte
woningen door NAM.

Tabel 25. Opgekochte woningen NAM[32]

Reden aankoop	Q4	2018	Cumulatief (vanaf sept. 2013)
Testwoningen	0	0	8
Bijzondere situatie	2	5	41
Complexe schade	0	4	40
Versterkingsprogramma's	4	8	10
Totaal aantal opgekochte woningen	6	17	99
Waarvan gesloopt	1	5	21
Waarvan verkocht	5	12	43
Waarvan monument	1	1	10

In paragraaf 2.1 staat een overzicht van de woningen die in het kader van het Koopinstrument zijn opgekocht.

[28] Deze tabel is gebaseerd op het jaarverslag 2018 van de Commissie Bijzondere Situaties.
[29] De Commissie Bijzonder Situaties werkt sinds 15-4-2016. In vorige kwartaalrapportages is hier per abuis de datum 1-1-2016 opgenomen.
[30] De Commissie Bijzondere Situaties rapporteert het aantal gevallen waarin zij heeft besloten een woning op te laten kopen door NAM. De opdracht aan NAM wordt pas gegeven op het moment dat de eigenaar van de woning hiermee akkoord is. Het aantal gevallen waarin daadwerkelijke koop heeft plaatsgevonden, is weergegeven in tabel 25 (bron: NAM). De doorlooptijd tussen het verstrekken van de opdracht door de Commissie Bijzondere Situaties aan NAM en daadwerkelijke koop van de woning varieert per geval.
[31] Op 31 december 2018 heeft de Commissie Bijzondere Situaties 20 dossiers in behandeling, waarvan 3 heropende dossiers. De heropende dossiers zijn geen onderdeel van de gerapporteerde aanmeldingen.
[32] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van NAM, zoals ontvangen op 9 januari 2019.

3 Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep

De maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep (MS en BS) adviseren NCG over (de uitvoering van) de versterkingsopgave. Ook is door de minister van EZK een beroep gedaan op de leden van deze stuurgroepen om de regio te vertegenwoordigen bij de nieuwe vormgeving van (delen van) de versterkingsaanpak.

In het derde en vierde kwartaal zijn de stuurgroepen vier keer bijeengekomen in een reguliere vergadering (12 juli, 13 september, 18 oktober en 6 december). In deze vergaderingen zijn (onder meer) de volgende onderwerpen besproken:

- Plan van aanpak Mijnraadadvies
- Governance
- Bestaand en overschreven Meerjarenprogramma beleid
- Nieuwbouwregeling
- Terugkoppeling stuurgroep erfgoedprogramma Q3-2018
- Verslag Kennistafel Bouwen & Versterken
- Vervolgopdracht woningmarktonderzoeken CBS 2019
- Koopinstrument
- Actualisatie NPR
- Infra Kwalitatieve risico inventarisatie / prioriteringslijst
- Halfjaarrapportage Onafhankelijke Raadsman
- Kwartaalrapportage Q2 2018
- Voortgang 1000-banenplan
- Verslag Stuurgroep leefbaarheid d.d. 24 mei en 5 juli 2018
- Verslag Kennistafel Schade en Monitoring
- Ontwikkelingen n.a.v. adviezen SodM, Mijnraad, KNMI, TNO en NEN-commissie
- Asbestdaken

Hieronder volgt een korte toelichting op een aantal van de besproken onderwerpen.

Plan van aanpak Mijnraadadvies
Eerder dit jaar besloot het Kabinet de gaswinning gefaseerd af te bouwen. Op verzoek van de minister van EZK is vervolgens een advies uitgebracht door SodM, KNMI, TNO, NEN-commissie en een overkoepelend advies door de Mijnraad. De Mijnraad heeft geconcludeerd dat door het versneld stoppen van de gaswinning, de veiligheid op termijn in Groningen toeneemt. Dat betekent dat de versterkingsaanpak verandert. Op 2 juli besloten Rijk, provincie en gemeenten de adviezen van de Mijnraad als basis te nemen voor de herijking van de versterkingsoperatie. In een bestuurlijk overleg van 20 september is dit nader uitgewerkt.

NCG heeft vervolgens op verzoek van haar opdrachtgevers (Rijk, provincie Groningen en tien aardbevingsgemeenten) de praktische effecten van het Mijnraadadvies op de versterkingsopgave in kaart gebracht: het ‘Plan van Aanpak Mijnraadadvies - Veiligheid voorop en de bewoner centraal’. Dit plan is in een gezamenlijke vergadering van MS en BS besproken en vervolgens gepubliceerd op 22 november 2018. Het plan is niet formeel bestuurlijk vastgesteld, maar wel leidend voor de uitvoering van de versterkingsopgave.

In de stuurgroepvergaderingen is meerdere keren gesproken over het effect van de adviezen van de Mijnraad en de bestuurlijke uitwerking ervan op de versterkingsopgave. Beide stuurgroepen hebben aanbevelingen gedaan aan de minister. De maatschappelijke stuurgroep heeft onder andere per brief (van 9 november 2018) een oproep gedaan aan alle betrokken bestuurders.

Zorgprogramma
De heer Ruys, voorzitter van de stuurgroep zorg, heeft op 12 juli 2018 in beide stuurgroepen een presentatie gegeven over de stand van zaken van het zorgprogramma. De voorgestelde aanpak en visie wordt ondersteunt door zowel de bestuurlijke als de maatschappelijke stuurgroep.

GGD- Uitvoeringsplan gezondheidsgevolgen aardbevingen
GGD Groningen heeft een presentatie verzorgd over het uitvoeringsplan. De stuurgroepen geven de GGD input voor de definitieve versie van het rapport. Er wordt aandacht gevraagd voor samenhang met het onderzoek Gronings Perspectief, de rol van Stut en Steun (opgericht in 2016 door de Groninger Bodem Bewegingen het Groninger Gasberaad), zingeving, laaggeletterdheid en vergroting van het vertrouwen.

Tiltsensoren
Een aantal leden van de MS hebben zitting genomen in de begeleidingscommissie van de Pilot Tiltsensoren. De overheden laten zich ambtelijk vertegenwoordigen in deze commissie.

Woonbedrijf
De bestuurlijke stuurgroep ziet in het Woonbedrijf een prima instrument. Zij geven de voorkeur aan een woonbedrijf met een ruimere functie dan alleen de versterkingsoperatie (stads- en dorpsvernieuwing) en bredere regionale dekking.

Overdracht schade aan TCMG
TU Delft presenteerde de resultaten van het onderzoek oorzaken schade. De opdracht voor dit onderzoek is door NCG gegeven toen NCG ook over schade ging. De bestuurlijke, en met name de maatschappelijke stuurgroep hebben aangegeven een gesprekspartner voor dit rapport en de schadeafwikkeling te missen. De TCMG is daarop uitgenodigd om deel te nemen aan beide stuurgroepen.

TCMG heeft vervolgens een presentatie gegeven bij beide stuurgroepen over de werkzaamheden van TCMG. Afgesproken is dat TCMG twee keer per jaar aanschuift bij de vergadering van de maatschappelijke stuurgroep.

4 Kansrijk

4.1 Onderwijs

Het scholenprogramma is volop in uitvoering en in alle gemeenten zijn de voorbereidingen gestart voor de versterking en nieuwbouw van de scholen. In diverse gemeenten vinden zichtbaar bouwwerkzaamheden plaats. In de gemeente Loppersum is het hoogste punt bereikt van de nieuwe kindcentra in Loppersum en in Middelstum en Stedum is gestart met de nieuwbouw van een kindcentrum. Na enige vertraging is de versterking van de Abt Emo school in Westeremden weer hervat en in Zeerijp worden de voorbereidingen getroffen voor de tijdelijke school voor de leerlingen van De Wilgenstee. Uit grondboringen is gebleken dat asbest aanwezig is op de plek waar de tijdelijke school geplaatst wordt. De gemeente heeft besloten dat nader onderzoek moet worden gedaan. In de gemeente Hogeland is gestart met de versterking en vernieuwbouw van De Regenboogschool in Bedum en is het hoogste punt van het kindcentrum ’t Groenland in Zuidwolde gevierd. In de gemeente Delfzijl is gestart met de nieuwbouw van het kindcentrum Qworzo in Woldendorp en in de gemeente Midden-Groningen zijn de werkzaamheden gestart van de versterking van ’t Galjoen in Hoogezand. In alle gemeenten worden voorbereidingen getroffen, zodat in 2019 en 2020 gestart kan worden met de werkzaamheden van de versterking en nieuwbouw van de overige scholen. Zo heeft de raad van de gemeente Ten Boer ingestemd met het voorlopig ontwerp van het kindcentrum Ten Boer op de plek naast de ijs- en skeelerbaan en heeft de raad van de gemeente Appingedam ingestemd met de plannen van de nieuwbouw RENN4 en tijdelijke huisvesting Opwierde en Olingertil, zodat deze kunnen worden versterkt. De gemeente Bedum heeft instemming van de rechter om te starten met de nieuwbouw van de Togtemaarschool aan de Vlijt en Bazuinslaan.

Het afgelopen half jaar heeft ook in het teken gestaan van het maken van de laatste afspraken met betrekking tot het omzetten van de eerder gemaakte afspraken voor bouwkundig versterken naar vervangende nieuwbouw. Zo is in de gemeenten Hogeland (voormalig Eemsmond), Groningen (voormalig Ten Boer) en Midden-Groningen afgesproken dat voor een aantal scholen gekozen wordt voor vervangende nieuwbouw in plaats van bouwkundig versterken. Op basis van de planning zal het scholenprogramma conform afspraak in 2021 afgerond zijn. Om meer inzicht en overzicht te hebben in het scholenprogramma is de website www.scholenprogrammagroningen.nl gelanceerd. Hierop staat informatie over alle projecten binnen het programma.

In tabel 26 is de voortgang van het scholenprogramma weergegeven.

Tabel 26. Voortgang scholenprogramma[33]

	Cumulatief t/m 31-12-2018				
Gemeente	Inspecties uitgevoerd	Versterkingsadvies opgeleverd	Versterking gerealiseerd	Sloop	Nieuwbouw gerealiseerd
Appingedam	6	6	0	0	0
Bedum	7	7	3	1	1
Delfzijl	21	21	0	0	0
Eemsmond	15	15	0	0	0
Midden-Groningen	34	34	0	5	0
Loppersum	11	11	1	3	0
Ten Boer	7	7	0	0	0
Totaal	**101**	**101**	**4**	**9**	**1**

4.2 Zorg

4.2.1 Versterkingsadviezen en validaties

- In juli 2018 zijn van alle zorggebouwen in het zorgprogramma de versterkingsadviezen opgeleverd.
- Eind september 2018 zijn de validaties afgerond. Alle versterkingsadviezen zijn op zowel volledigheid als op constructieve inhoud beoordeeld.
- In september en oktober 2018 zijn de versterkingsadviezen gepresenteerd aan de eigenaar, gebruiker(s) en de betreffende gemeente.

4.2.2 Toekomstbestendige zorginfrastructuur

- Het rapport "(Bevings-)bestendige zorg in Groningen; toekomstperspectief en versterken 08-10-2018" is vastgesteld door de stuurgroep zorg.
- Tijdens een werkbezoek op 8 oktober is de visie (Bevings-)bestendige zorg in Groningen aangeboden aan minister Hugo de Jonge van VWS.

4.2.3 Overige

NCG heeft contact met het team 'Levenslooppakketten' (een werkgroep van de coalitie Gezond Wonen).
Begin november 2018 is de site www.kwiekingroningen.nl live gegaan. Deze site bevat informatie over domotica, hulpmiddelen en installaties/verbouwingen die het mogelijk maken zo lang en veilig mogelijk thuis te kunnen blijven wonen. De site is in samenspraak met het team 'Levenslooppakketten' ontwikkeld. Gelijktijdig met de lancering van deze website is een pilot gestart. Met de pilot wordt getest of bewoners met deze tool voldoende en gerichte informatie krijgen om een passende keuze te kunnen maken in te nemen levensloopbestendige maatregelen in en om het huis.
Daarnaast wordt onderzocht of de subsidieregeling energiebesparing bij versterken kan worden uitgebreid met maatregelen voor levensloopbestendig wonen. Het team 'Levenslooppakketten' is gevraagd te adviseren over welke levensloopbestendige maatregelen zouden kunnen worden opgenomen in deze regeling.

In tabel 27 en 28 is de voortgang van het zorgprogramma weergegeven.

[33] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019.

Tabel 27. Voortgang zorgprogramma op objectniveau[34]

	Inspecties uitgevoerd	Versterkingsadvies opgeleverd aan NCG	Versterking gerealiseerd
Q4	0	0	0
2018	0	47	0
Cumulatief t/m Q4 2018	70	60	1

Tabel 28. Voortgang zorgprogramma op adresniveau[35]

	Inspecties uitgevoerd	Versterkingsadvies opgeleverd aan NCG	Versterking gerealiseerd
Q4	0	0	0
2018	294	1565	0
Cumulatief t/m Q4 2018	1539	1817	1

4.3 Infrastructuur

In de tweede helft van 2018 heeft een overleg met het kernteam Platform Aardbevingsbestendige Infrastructuur (PAI) en met het volledige PAI plaatsgevonden. Het Bestuurlijk Overleg Infra heeft niet plaats gehad wegens het ontbreken van agendapunten. NCG is in overleg met gemeenten om pilots uit te voeren ter validatie van de kwalitatieve risicoanalyse uitgevoerd door Antea. Zie hiervoor ook onder 6.10 Infrastructuur.

4.4 Industrie

De bedrijven die werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen onderzoeken hun industriële installaties op aardbevingsbestendigheid. Het gaat hierbij om ongeveer 45 bedrijven die op een prioriteringslijst staan.

De eerste resultaten van deze onderzoeken zijn sinds de zomer van 2018 bekend. Bedrijven maken van de onderzoeken openbare samenvattingen, deze worden op de site van NCG gepubliceerd.

De stuurgroep industrie zet in op verdere versnelling van de onderzoeken. Dit gebeurt enerzijds door het maken van blauwdrukken (gestandaardiseerde specifieke rekenvoorschriften) voor veel voorkomende installaties, waardoor aardbevingsbestendigheid sneller vastgesteld kan worden. Daarnaast wordt ingezet op de ontwikkeling van een selectiemethodiek die bedrijven kunnen gebruiken voor de selectie van te onderzoeken installaties. Met deze versnellingsacties kan een jarenlang onderzoekstraject en de daarmee gepaard gaande onzekerheid worden verkleind. Ook wordt nu voorzien in een strakke monitoring en procesregie vanuit NCG. Onderwerp van onderzoek is hoe het gaswinningsbesluit de afnemende risico's voor de industrie beïnvloedt.

Naast de hierboven groep van 45 bedrijven bevinden zich nog ongeveer 200 andere bedrijven in het aardbevingsgebied die werken met gevaarlijke stoffen en om die reden op de risicokaart staan. Op dit moment worden de risico's van deze installaties in overleg met de betrokken doelgroepen globaal in beeld gebracht.

[34] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019.
[35] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019.

4.5 Calamiteiten

Afgelopen november vond de grootschalige aardbevingsoefening plaats die georganiseerd werd door de Veiligheidsregio Groningen. Op drie verschillende dagen werd geoefend hoe te handelen bij de fysieke en maatschappelijke effecten van een zware aardbeving. Vrijwel alle hulpdiensten deden mee aan deze oefening. Het is de eerste keer dat zo'n grootschalige oefening in het bevingsgebied gehouden is. Naast de hulpdiensten zijn ook tal van andere partijen, maatschappelijke instellingen, overheden, belangenverenigingen, inwoners en bestuurders betrokken. NCG is direct betrokken geweest bij de voorbereidingen en, als waarnemer, ook bij de oefendagen. Ook heeft NCG de kosten van de oefening betaald.

4.6 Agrarische sector

4.6.1 Proefproject Nije Heerd

De pilot Nije Heerd is inmiddels gestart. Dit proefproject is bedoeld om agrariërs in het aardbevingsgebied te ondersteunen bij het bouwen van een nieuwe aardbevingsbestendige schuur of stal. Tien agrariërs uit de gemeenten Eemsmond, Loppersum en Ten Boer zijn geselecteerd. Met deze agrariërs vinden keukentafelgesprekken plaats. De methode die in dit proefproject wordt toegepast beoogt agrariërs makkelijker door het vergunningsproces heen helpen en een bijdrage leveren aan de ruimtelijke en architectonische kwaliteit van het landschap.

Tijdens een of meerdere keukentafelgesprekken worden schetsen gemaakt van een nieuwe indeling van het erf en worden uitgangspunten meegegeven voor de bouw. De agrariër zit met een eigen adviseur om tafel met Libau, de gemeente en NCG. De keukentafelgesprekken vinden bij de agrariër thuis plaats onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. De gesprekken moeten leiden tot een (voorlopig) ontwerp van een nieuwe schuur of staal, die voldoet aan de eisen van ruimtelijke en architectonische kwaliteit, waarmee de agrariër vervolgens een vergunning kan aanvragen.
De eerste keukentafelgesprekken zijn goed verlopen. Bij een agrariër heeft inmiddels ook een tweede keukentafelgesprek plaatsgevonden.

4.6.2 Proefproject agrarische bedrijven (pilot Overschild)

In Overschild heeft een proefproject voor de versterking van agrarische bedrijven (pilot Overschild) plaatsgevonden. Doel van het project was om inzicht te krijgen in de wijze waarop de inspectie en engineering van agrarische panden (woonhuizen, schuren, stallen) moet worden aangepakt. De pilot betrof een drietal adressen met verschillende typen agrarische panden. Op grond van de resultaten van de pilot kan voor de agrarische woongedeelten de reguliere aanpak voor opname en beoordeling worden gevolgd.

De agrarische bedrijfsgebouwen worden op grond van de NPR als CC1b-gebouw[36] aangemerkt als er sprake is van 'productie'. Op grond van de pilot worden deze gebouwen in drie typologieën onderscheiden: schuren met gelamineerde houten spanten, schuren met stalen spanten en Groninger schuren. Voor de Groninger schuren kan het reguliere traject voor opname en beoordeling worden gevolgd. De andere twee typen bedrijfsgebouwen voldoen aan de NPR mits ze in goede staat zijn. Bij deze twee gebouwen kan – als het CC1b-gebouwen betreft – worden volstaan met een validatie-inspectie via nog te ontwikkelen checklists.

[36] Een gebouw valt in de klasse CC1b van de NPR als het een gebouw betreft waarbij er geringe gevolgen ten aanzien van het verlies van mensenlevens en kleine economische of sociale gevolgen of gevolgen voor de omgeving te verwachten zijn.

4.7 Energietransitie

4.7.1 Subsidie GrEK/Buurkracht

Om woningeigenaren beter te faciliteren in het maken van verduurzamingskeuzes is door GrEK/Buurkracht gewerkt aan een aanpak waarbij bewonerscollectieven worden ondersteund bij de verduurzaming van hun wijk/woning. NCG heeft in december 2018 een subsidie toegekend aan dit initiatief om hun inzet binnen het versterkingsgebied te vergroten. Deze actieve begeleiding vergroot de kans dat verduurzaming tegelijk met de versterking van woningen wordt gerealiseerd. Naast de subsidie vanuit NCG wordt de aanpak medegefinancierd door Enexis, provincie Groningen en de partners van het programma Lokale Energietransitie.

4.7.2 Energietransitie Overschild

Gemeente Midden-Groningen en NCG willen, in lijn met de wensen van de inwoners van Overschild, ervoor zorgen dat de versterking bijdraagt aan verdere verduurzaming van het dorp Overschild. Daarom is in december 2018 een opdracht verstrekt aan de Energy Academy (onderdeel van de Hanze Hogeschool) om de mogelijkheden in kaart te brengen voor de verduurzaming van de energievoorziening en de alternatieven uit te werken voor aardgas. De resultaten moeten voldoende handvatten bieden om aan de slag te gaan met de uitvoering van de aanbevelingen van Energy Academy voor verdere verduurzaming. Daarbij wordt rekening gehouden met het proces van versterken wat op dit moment al gaande is. GrEK/Buurkracht zorgen ervoor dat bewoners worden meegenomen in de resultaten en ondersteunen woningeigenaren bij het maken van keuzes op basis van het onderzoek.

In hoofdstuk 2 staat informatie over de ontwikkelingen rondom de regelingen voor verduurzaming.

4.8 Economie

4.8.1 MKB en versterken (voorheen agenda bedrijven)

in de tweede helft van 2018 is de Pilot MKB-compensatieregeling bij versterken van start gegaan (zie ook hoofdstuk instrumentarium). Verder is de informatie op de website van NCG voor MKB uitgebreid en geactualiseerd. Ook zijn vraagstukken rondom aansprakelijkheid, financiering en BTW opgepakt (onder andere een gesprek met het Verbond van Verzekeraars en contact met de Belastingdienst) en geagendeerd bij EZK. Tot slot is ook geconstateerd dat voor het MKB in de versterkingsoperatie nog diverse zaken geregeld moeten worden. Deze zijn inmiddels geagendeerd bij het ministerie van EZK en behoeven verdere bespreking met de verschillende betrokken partijen.

4.8.2 Voortgang 1000-banenplan

Het 1000-banenplan is na de ondertekening van het convenant in het voorjaar formeel van start gegaan. De uitvoering is belegd bij Werk in Zicht (Arbeidsmarktregio), die hier andere partners actief bij betrekt. Ondanks dat het project in opbouw is, laten de cijfers al zien dat de uitvoering op schema ligt. In de eerste drie kwartalen van 2018 zijn in totaal 519 mensen geplaatst in de bouw en techniek, waarvan inmiddels ook 150 duurzame plaatsingen (contract voor minimaal zes maanden). Verder hebben 123 mensen een scholingstraject doorlopen. NCG is direct betrokken bij het 1000-banenplan. NCG organiseert het Breed Overleg (met alle convenantpartners) en vervult sinds de zomer de secretarisrol.

4.8.3 Snel Internet

Na de symbolische starthandeling voor de realisatie van snel internet op 14 mei 2018 in Zoutkamp is in de meeste aardbevingsgemeenten inmiddels de vraagbundeling afgerond of opgestart. In de gemeenten De Marne, Winsum, Eemsmond, Bedum en Loppersum is het vereiste minimale vraagbundelingspercentage van vijftig procent ruim gehaald. De vraagbundeling in Ten Boer is gaande en in Slochteren, Appingedam en Delfzijl wordt deze in de eerste maanden van 2019 opgestart. Daarna zijn de overige gemeenten in de provincie Groningen aan de beurt. Eind 2018 zijn ook de eerste adressen daadwerkelijk aangesloten op snel internet. NCG heeft samen met EBG en de provincie Groningen maandelijks overleg over de voortgang van het project. Vanuit NCG is voor 2019 nog een extra financiële bijdrage beschikbaar gesteld aan de Stichting Breedband Noord-Groningen voor de projectbegeleiding en de 'aanpak onterecht grijze adressen'.

4.8.4 Ontwikkeling Bedrijvenadviespunt Bodembeweging (BAB)

In de tweede helft van 2018 is, door het stilliggen van de versterkingsoperatie, slechts beperkt gebruik gemaakt van het Bedrijvenadviespunt Bodembeweging. De gesprekken met bedrijven die gevoerd zijn gingen met name over niet afgehandelde schades. Verder is het BAB direct betrokken geweest bij het opstarten van de MKB-compensatieregeling en andere vraagstukken rondom MKB en versterken.

4.8.5 Erkenningsregeling en regionale bouwsector

Een van de doelen van het meerjarenprogramma (MJP) is om het regionale bedrijfsleven, groot en klein, een sterke positie in te laten nemen bij de uitvoering van het MJP. Daarmee is het van belang om te monitoren welk aandeel het Groninger en het noordelijke bedrijfsleven inneemt binnen de uitvoering, met name bij CVW. Onderstaande tabel maakt dit inzichtelijk. De tabel laat zien dat ruim 62% van de erkende vakmensen in het Erkenningsregister uit de provincie Groningen komt en 93% uit Noord-Nederland. Het aandeel Groninger bedrijven in het totaal is nog groter (72%), wat laat zien dat in Groningen relatief veel kleine bedrijven geregistreerd zijn. Voor de uiteindelijke opdrachtverstrekking geldt dat 64% van de opdrachten aan Groningse bedrijven gegund is en 79% aan noordelijke bedrijven. Deze percentages zijn nagenoeg precies gelijk aan die over 2017, alleen voor de opdrachtverstrekkingen is er een lichte stijging in het aandeel van Groningse resp. noordelijke bedrijven.

Tabel 29. Erkenningsregister[37],[38]

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overig	Totaal
Erkende vakmensen:					
Perceel 2[39]	260	99	96	159	614
Perceel 3[40]	2.441	498	634	156	3.729
Totaal	2.701	597	730	315	4.343
Bedrijven met erkende vakmensen:					
Perceel 2	126	32	21	17	196
Perceel 3	543	69	77	45	734
Totaal	669	101	98	62	930
Gekwalificeerde bedrijven/Raamovereenkomsten:					
Perceel 2	27	16	9	17	69
Perceel 3	138	5	9	6	158
Totaal	165	21	18	23	225
Opdrachtverstrekkingen					
Perceel 2	1.270	452	262	1.065	3.049
Perceel 3	2.033	41	41	12	2.117
Totaal	3.303	493	303	1.077	5.176

4.9 Leefbaarheid

Spoor 1 (gemeenten):

Advisering stuurgroep leefbaarheid

De stuurgroep leefbaarheid heeft in het derde kwartaal van 2018 NCG positief geadviseerd over de volgende zaken in de extra tender:

- **Gemeente Appingedam:** 300.000 euro
  Opknappen openbare ruime woonomgeving Opwierde Zuid.
- **Gemeente Ten Boer**: 912.000 euro
  Herstructurering schoolomgeving, deze centreren en in samenhang ontwikkelen tot een integraal kindcentrum.
- **Gemeente Eemsmond:** 996.925 euro
  - Uithuizen Centrum: verbinding Molenerf-Blink; toegankelijk en bevaarbaar maken van de haven in het centrum.
  - Scholentransitie Warffum naar Boukemapark.

NCG heeft deze adviezen overgenomen en de gemeenten kunnen van start met hun plannen. Spoor 1 is nu afgesloten. Het geld is in zijn geheel bestemd. De vrijval in het programma, ontstaan vanuit minder kosten voor de begeleiding van dit spoor, zijn overgeheveld naar spoor 3 (Loket Leefbaarheid). Dit budget is gebruikt voor het wegwerken van de wachtlijst en de extra aanvragen voor procesbegeleiding bij projecten.

Uitvoering programma's Kansrijk Groningen

[37] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 23 januari 2019. De cijfers zijn de stand van zaken per 31-12-2018. De vakmensen en bedrijven met erkende vakmensen is cumulatief vanaf 1-1-2015. De gekwalificeerde bedrijven/raamovereenkomsten zijn cumulatief vanaf Q1 2018 (per 1-4-2018 hebben bedrijven een nieuwe raamovereenkomst getekend). De opdrachten zijn cumulatief vanaf 1-1-2018.

[38] NCG rapporteert een keer per jaar over het erkenningsregister. In de kwartaalrapportage over het vierde kwartaal van 2017 is bij raamovereenkomsten en opdrachtverstrekkingen ook over perceel 4 gerapporteerd. Onder perceel 4 vielen bedrijven die niet betrokken zijn bij de bouwuitvoering maar een meer ondersteunende rol hebben zoals bijv. de verhuisbedrijven. Zij vallen niet onder de voor de bouw bekende contractvormen als UAV. Die bedrijven krijgen nu in perceel 3 een raamovereenkomst met algemene voorwaarden aangeboden.

[39] Perceel 2 = Werkzaamheden op het gebied van expertise, inspectie en engineering.

[40] Perceel 3 = Uitvoeringswerkzaamheden op het gebied van schadeherstel, bouwkundig versterken en verduurzaming.

Spoor 1 (gemeentelijke herstructureringsprojecten):

- Gemeente Ten Boer: akkoord met het niet realiseren van extra cofinanciering op het project verzelfstandiging zwembad de Blinkerd, en verbind geen consequenties hieraan voor de hoogte van de bijdrage uit Kansrijk Groningen spoor 1 tender 3. Zwembad De Blinkerd in Ten Boer wordt sinds 2017 door een stichting op een goede wijze geëxploiteerd. Deze stichting heeft aangegeven het vastgoed bij nader inzien niet over te nemen van de gemeente.

Spoor 2 (regio/maatschappelijke organisaties):

- Leefbaarheidsprogramma Lokale Energietransitie:
  De uitvoering van het programma ligt op koers. In 2018 zijn negen nieuwe energie-initiatieven van start gegaan en zijn zeven lokale energieprojecten van verschillende aard en omvang gefinancierd vanuit het Fonds Nieuwe Doen, fondsdeel revolverend fonds aardbevingsgebied. Ongeveer de helft van het fonds (van het totaal van 2,148 miljoen) is nu weggezet in projecten. De verwachting is dat in 2019 het hele fonds is uitgezet. De samenwerking tussen de programmapartners is na een wat onrustige periode in de eerste helft van 2018 door interventie vanuit de programma-aansturing inmiddels in rustiger vaarwater terechtgekomen. 2019 is het laatste volledige uitvoeringsjaar. De programmapartners voeren sinds de zomer bestuurlijke gesprekken met de provincie om na te denken over de strategie die nodig is na de programmaperiode om de activiteiten te kunnen voortzetten en door te ontwikkelen.

  In januari 2019 wordt door de programmapartners de juridische entiteit Bronnen VanOns opgericht, dat gaat fungeren als een zelfstandig coöperatieve ontwikkelaar van lokale energieprojecten. Dit vehikel is een rechtstreeks gevolg van de samenwerking in het programma Lokale Energietransitie.

- Leefbaarheidsprogramma Dorpsvisies en Landschap
  Wierden en groene linten: Richting de Stuurgroep Leefbaarheid is voor de dorpen Bedum en Mensingeweer een langere termijn aangevraagd, omdat al werd voorzien dat zij de uitvoering voor 31 december 2018 niet gaan realiseren. Hier heeft de stuurgroep mee ingestemd. In de tweede helft van 2018 is tijd besteed aan overleg met betrokken partijen, begeleiding van de dorpen, ondersteuning bij de offertes en uitvoering van werkzaamheden. De uitvoering van de projecten is op gang en de eerste uitvoerende werkzaamheden (schop in de grond) zijn gerealiseerd.
  Lijnen in Landschap: Er staan veel projectideeën op de lijst. Het gaat met name om samenwerkingen tussen terreinbeheerders. Het komen tot concrete voorstellen heeft veel tijd gekost. Zoeken van cofinanciering, inpassing in het beleid van partners en het vinden van de juiste werkwijze vraagt een goede voorbereiding. Een aantal deelprojecten ligt nu klaar voor uitvoering. Enkele deelprojecten zijn ook reeds uitgevoerd.
  Toeristisch recreatief routenetwerk: over de uitrol van het wandelnetwerk en de optimalisatie van fiets- en vaarroutes wordt regelmatig afgestemd met de betrokken gemeenten. Samen worden knelpunten en oplossingen daarvoor besproken en wordt gekeken naar de benodigdheden voor aanleg van het wandelnetwerk. Mogelijkheden voor duurzame toepassingen worden daarbij onderzocht.

- Leefbaarheidsprogramma Snel Internet:
  Zie paragraaf 4.8.3.

Spoor 3 (inwoners):

- Leefbaarheidsprogramma Loket Leefbaarheid:

In totaal heeft het Loket Leefbaarheid 1189 aanvragen toegekend van de in totaal 1735 binnengekomen aanvragen. Van de 1735 aanvragen vallen er 49 in de categorie procesbegeleiding, waarvoor extra budget beschikbaar is gekomen vanuit spoor 1. Het extra budget van 360.238 euro voor procesbegeleiding is vrijwel volledig toegekend. De totale 5.928.008 euro die beschikbaar was voor het Loket Leefbaarheid is besteed en dit budget is uitgeput. Het loket blijft nog tot en met maart 2019 lopende toekenningen afhandelen (toezeggingen uitbetalen, e.d.). Hierna volgt een inhoudelijk eindverslag.

De tussenevaluatie van Kansrijk Groningen is definitief en wordt naar verwachting in maart 2019 gepubliceerd.
De belangrijkste bestuurlijke aanbevelingen zijn:

- In de leefbaarheidsprogramma's zou meer aandacht besteed moeten worden aan gezondheidsgevolgen.
- Voortzetten leefbaarheidsprogramma's en investeren in leefbaarheid
- Aandacht voor een goede timing van de leefbaarheidsprogramma's in relatie tot de versterkingsopgave.
- De timing hangt ook samen met de fase van de afhandeling van schade
- Optimaal benutten van de opgebouwde kennis, structuur en netwerken.
- Versterken van integraliteit en samenhang tussen programma's
- Realiseer een heldere governance met adequate slagkracht om snelheid in de programma's te houden. Dit heeft te maken met samenhang en samenwerken binnen programma's.
- Versterking van de positie en zeggenschap van inwoners.
- Aandacht voor de leemte tussen middelgrote aanvragen tussen de 10.000 en 50.000
- Zet in op monitoren en evaluatie en versterk het lerend vermogen bij een vervolg.

4.10 Cultureel Erfgoed

4.10.1 Cultureel erfgoed

Voor cultureel erfgoed staat de uitvoering van het Erfgoedprogramma 2017-2020 centraal. Zo ook in het derde en vierde kwartaal van 2018. Begin 2019 wordt een voortgangsrapportage met beleidsagenda besproken in de vergadering van de stuurgroep cultureel erfgoed.

4.10.2 Uitvoering erfgoedprogramma

Hieronder staan de belangrijkste ontwikkelingen en stappen van het Erfgoedprogramma beschreven.

Bijeenkomsten cultureel erfgoed
Verschillende bijeenkomsten met betrekking tot cultureel erfgoed hebben in het derde en vierde kwartaal van 2018 plaatsgevonden:

- Op 20 september is een inloopavond door het Erfgoedloket georganiseerd die druk bezocht werd. De inloopavond is georganiseerd voor monumenteigenaren die vragen hebben over onder andere onderhoud, schadeherstel, versterkingsproces, restauratie en verduurzaming.
- De klankbordgroep cultureel erfgoed is op 11 september bij elkaar geweest voor overleg ter voorbereiding op de vergadering van de stuurgroep.

- Op 10 oktober is een overleg geweest met de stuurgroep cultureel erfgoed in Appingedam.
- Op 17 oktober heeft een kennissessie verduurzaming erfgoed plaatsgevonden. Deze bijeenkomst is gezamenlijk georganiseerd met provincie Groningen en Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
- Op 13 november is een delegatie van het ministerie van OC&W op bezoek geweest in de provincie Groningen. Erfgoed in relatie tot het aardbevingsdossier stond op het programma.
- In het kader van stimuleren van initiatieven voor de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de versterkingsopgave is vanuit het provinciale ERL-programma samen met NCG op 9 november een pitchronde georganiseerd voor initiatiefnemers. Gekozen ideeën worden verder uitgewerkt.
- Op 5 oktober werd het Nationaal Programma gepresenteerd. Het erfgoedprogramma wordt als goed voorbeeld van samenwerking genoemd. Een deel van het budget is inmiddels toegekend voor behoud karakteristieke panden Overschild.

Instrumentarium achterstallig onderhoud / Pilot Rijksmonumenten
Informatie over het Instrumentarium achterstallig onderhoud / Pilot Rijksmonumenten staat in paragraaf 2.3.

Erfgoedloket en erfgoedadviesteam
Doel van het erfgoedloket en erfgoedadviesteam is primair om eigenaren en bewoners van rijks- en gemeentelijke monumenten in de aardbevingsregio te ondersteunen en waar nodig specialistische hulp te bieden. Eigenaren van karakteristieke panden worden geïnformeerd over de gemeentelijke kaders. In de praktijk blijkt het Erfgoedloket goed te draaien en duidelijk in een behoefte te voorzien. Meer informatie over het Erfgoedloket is te vinden via www.erfgoedloketgroningen.nl.

NEN commissie en monumenten i.r.t. NPR
Een speciale taakgroep bij de NEN (de taakgroep TG7) kijkt naar de toepassing van de NPR op monumenten en erfgoed. De taakgroep onderzoekt of het mogelijk is om bij het versterken van sommige monumenten een minder strenge veiligheidsnorm toe te passen. Hierbij wordt rekening gehouden met hoe lang mensen in het gebouw aanwezig zijn. De taakgroep is meerdere keren bij elkaar geweest. In de NPR 2018 d.d. 1 november 2018 zijn monumenten meegenomen. Er is bij de nieuwe NPR een bijlage toegevoegd over beoordelen van veiligheid van monumenten en noodzaak tot versterken. In het eerste kwartaal van 2019 wordt een position paper verwacht die bij deze bijlage hoort.

Afwegingskader Erfgoed en Aardbevingen
De bouwkundige ingrepen die nodig zijn voor het versterken kunnen grote impact hebben op de monumentale waarden van het gebouw. Actiepunt uit het Erfgoedprogramma is het opstellen van een kader om bij de versterkingsopgave van het cultureel erfgoed op een zorgvuldige manier afwegingen te kunnen maken. Dit Afwegingskader Erfgoed en Aardbevingen deel 1 is opgesteld door de RCE en NCG en op 1 maart 2018 gepubliceerd. Het kader is een middel om te komen tot een optimaal versterkingsplan voor gebouwd erfgoed in het aardbevingsgebied en beschrijft de kaders waarbinnen een gemeente als bevoegd gezag besluiten moeten nemen vanuit haar wettelijke bevoegdheid. Het kader kent drie invalshoeken: veiligheid, cultuurhistorie en gebruik. Het gaat erom een goede balans te vinden tussen deze drie. Het afwegingskader is in eerste instantie bedoeld voor gemeenten, maar ondersteunt in het hele versterkingsproces ook de experts en de eigenaren van erfgoedpanden. NCG en RCE werken op dit moment aan deel 2 van het

Afwegingskader Erfgoed en Aardbevingen. Naar verwachting is dit in het eerste kwartaal van 2019 klaar.

Pilot Erfgoed
Informatie over de pilot Erfgoed staat in tabel 7 in hoofdstuk 1.2.

In de onderstaande tabel is de stand van zaken met betrekking tot inspecties en versterken van monumenten, karakteristieke/beeldbepalende panden en beschermde stads- en dorpsgezichten weergegeven.

Tabel 30. Inspecties en versterking erfgoed in gemeenten op adresniveau[41]

	Inspecties uitgevoerd	VA opgeleverd aan NCG	Versterking gerealiseerd	Versterking in uitvoering op 31-12-2018
Rijksmonumenten/gemeentelijke monumenten[42]				
Q4	3	1	0	18
2018	21	1	0	n.v.t.
Cumulatief	83	9	6	n.v.t.
Karakteristieke panden/beeldbepalende panden[43]				
Q4	35	15	0	26
2018	102	25	11	n.v.t.
Cumulatief	187	54	18	n.v.t.
Beschermde stads- en dorpsgezichten				
Q4	13	37	0	19
2018	28	103	0	n.v.t.
Cumulatief	325	214	4	n.v.t.

[41] Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW zoals ontvangen op 30 januari 2019.
[42] De monumentenlijst is nog in ontwikkeling. Het is mogelijk dat de aantallen in deze tabel daardoor niet aansluiten op volgende rapportages.
[43] De aantallen karakteristieke panden/beeldbepalende panden zijn van toepassing op de gemeenten Eemsmond, Loppersum en Midden-Groningen. Voor de gemeenten Ten Boer, Appingedam en Delfzijl zijn nog geen definitieve lijsten van karakteristieke/beeldbepalende panden beschikbaar en daarom niet in deze tabel opgenomen.

5 Onderzoeken

Kennis en onderzoek zijn belangrijk voor NCG. Bijvoorbeeld bij het maken van nieuw beleid en het uitvoeren van de versterkingsopgave. Daarom stimuleert NCG het ontwikkelen en delen van kennis rond de aardbevingen en een kansrijk Groningen. Ook laat NCG op verschillende thema's onderzoeken uitvoeren. Onafhankelijk, transparant en met draagvlak in de regio.

5.1 Kennisplatforms

Om het opbouwen en delen van kennis te stimuleren heeft NCG BuildinG en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gevraagd twee kennisplatforms in te richten: 'Bouwen en Versterken' en 'Leefbaar en Kansrijk Groningen'.

Bouwen en Versterken
In augustus heeft BuildinG het verslag gepubliceerd van de kennistafel van 28 juni. Het thema van deze bijeenkomst was schade en monitoring. In het verslag staat een top vijf van onderwerpen voor vervolgonderzoek rond oorzaken van schade, seismische monitoring, monitoring van gebouwtrillingen en schade en effecten van de ondiepe ondergrond. Dertig professionals en wetenschappers hebben deze top vijf samen opgesteld. NCG heeft het verslag aangeboden aan het ministerie van EZK, Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) en Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG).

Op 11 oktober is een kennistafel gehouden over versterkingsmethoden. Aan de orde kwamen verschillende aspecten van de versterkingsopgave: een maatregelencatalogus, oplossingen voor toekomstige versterkingen, rekenen aan de versterkingsopgave en de opgave voor woningcorporaties. In november is het verslag van deze kennistafel gepubliceerd. Ook dit verslag is aangeboden aan de ministeries van EZK en BZK, SodM, KEM en CVW.

In oktober is ook de website van het Kennisplatform Bouwen en Versterken gelanceerd. Op deze website is informatie te vinden over activiteiten van het Kennisplatform. Ook is er een kennisbank waar de belangrijkste rapporten rond bouwen en versterken in Groningen worden samengevat en geduid. De kennisbank wordt de komende tijd nog verder gevuld. Zie www.kennisplatformbouwen.nl

Leefbaar en Kansrijk Groningen
De RUG werkt samen met Hanzehogeschool Groningen, CMO-STAMM / Sociaal Planbureau Groningen en de GGD Groningen aan het inrichten van het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Als start van het kennisplatform is op 14 juni een kennistafel gehouden. Het verslag van deze kennistafel volgt begin 2019.

Op 12 december is de tweede kennistafel gehouden. Het thema was randvoorwaarden voor onderzoek. De volgende vragen kwamen aan de orde:

- Hoe kunnen we onderzoek met bewoners ontwerpen en inrichten zodat zij hier een positieve impact van ondervinden?
- Hoe kunnen we de organisatie en programmering van onderzoek verbeteren?
- Hoe creëren we een betere afstemming van en regie over de verschillende (lopende) onderzoeken zodat kwaliteit wordt gewaarborgd?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat kennis de verschillende stakeholders beter bereikt, zodat kennis en onderzoek rendeert?

Het verslag van deze kennistafel volgt begin 2019. Ook wordt gewerkt aan een website, www.kennisplatformleefbaar.nl

Ondergrond Groningen
Voor het thema ondergrond zet NCG zich in voor kennisopbouw via het KEM van EZK en SodM. In maart 2017 zijn bij een Kennistafel Ondergrond Groningen kennisvragen verzameld. Inmiddels lopen er vanuit EZK enkele onderzoeken om deze vragen te beantwoorden. Meer informatie hierover is te vinden op de website van het KEM, die in november gelanceerd is. Zie www.kemprogramma.nl

Kenniscongres Veilig Wonen!
Op donderdag 8 november vond het eerste kenniscongres Veilig Wonen! plaats. Dit kenniscongres was een gezamenlijke activiteit van het Kennisplatform Bouwen en Versterken en het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Het kenniscongres was al vroeg volgeboekt. Onder de 200 bezoekers waren bewoners, vertegenwoordigers van overheden, het bedrijfsleven, de politiek en maatschappelijke organisaties. Ze konden met verschillende lezingen en een debat bestaande en nieuwe kennis opdoen over leefbaarheid en techniek in het licht van het Groninger aardbevingsdossier.

5.2 Critical review

Net voor de zomervakantie is een critical review gehouden over de waarde van ons erfgoed. Het verslag is in het derde kwartaal van 2018 gepubliceerd.

In het vierde kwartaal is een critical review gehouden over ontwikkeling van de regionale economie. De regionale economie van het aardbevingsgebied is niet krachtig. Het stoppen met de aardgasproductie zal bovendien leiden tot verlies aan banen. In de critical review is een open dialoog gevoerd met als centrale vraag: welke maatregelen moeten genomen worden om de sociaaleconomische structuur van het aardbevingsgebied te versterken?

In drie bijeenkomsten met verschillende samenstelling is informatie over dit onderwerp opgehaald. Vervolgens is op 14 december een publieke bijeenkomst gehouden waarin enkele deskundigen een presentatie over het thema hebben gegeven. Deze presentaties waren de opmaat voor besprekingen in kleine groepen over stellingen en een publiek debat. De input die deze dag geleverd is, wordt in het verslag van de critical review verwerkt. Eind januari 2019 wordt dit verslag gepubliceerd. Het verslag met de opbrengsten van de bijeenkomsten wordt ook aangeboden aan de kwartiermakers van het Nationaal Programma Groningen.

5.3 CBS Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) brengt twee keer per jaar de ontwikkeling van de huizenprijzen en de verkoopbaarheid van woningen rondom het Groningenveld in kaart. In oktober is het zevende rapport in de cyclus uitgekomen. Uit het onderzoek blijkt dat:

- zowel het aardbevingsgebied als de rest van Nederland te maken heeft gehad met een woningmarkt die eerst verslechterde en vervolgens herstelde.
- de koopwoningmarkt in Nederland sinds medio 2013 weer aantrekt. Het moment waarop het herstel inzette verschilt wel per onderzoeksgebied. Voor Groningen geldt dat het herstel begint in de gebieden met gemiddelde en hoge schade-intensiteit later dan in andere gebieden. Als gevolg hiervan is de verkoopbaarheid van woningen minder gunstig in de gebieden met meer schade.

- de huizenprijzen in gebieden met een hoge schade zich minder gunstig ontwikkelen dan in andere gebieden.
- er sprake is van een negatief migratiesaldo. Dit betekent dat er meer mensen uit het gebied vertrekken dan er komen wonen. Nieuw in dit onderzoek is het effect van de stad Groningen op de woningmarktontwikkeling. Voor huishoudens wordt het steeds lastiger om in de stad Groningen een woning te vinden. Het blijkt dat de woningen in het aardbevingsgebied grenzend aan de gemeente Groningen van dit effect profiteren en woningen daardoor beter worden verkocht.

De ontwikkelingen in het huidige onderzoeksrapport zijn sterk in lijn met de bevindingen uit de eerdere onderzoeksperiodes.

5.4 Regionale Marktindicator

NCG heeft OTB gevraagd om in de provincie Groningen een regionale steekproef van de Eigen Huis Marktindicator (EHM) uit te voeren. De proef voor deze regionale marktindicator Groningen is gestart in januari 2017. Eind 2018 is het rapport over het derde kwartaal van 2018 uitgekomen.

Uit het onderzoek blijkt dat:

- de situatie in Groningen stabiliseert. Mensen zijn positiever dan in 2015. Er is in het vertrouwen op de woningmarkt geen verschil meer tussen Groningen en de rest van Nederland.
- starters minder positief zijn en minder vertrouwen hebben dan tijdens de vorige metingen. Dit komt waarschijnlijk door de stijgende huizenprijzen, waardoor de huizen minder bereikbaar voor starters zijn.
- dertigers en gezinnen positiever zijn en meer vertrouwen hebben. Dit komt waarschijnlijk door dezelfde stijgende huizenprijzen, waardoor deze doelgroep beter door kan stromen.

5.5 Gronings Perspectief

De RUG meet de veiligheids- en gezondheidsbeleving en het toekomstperspectief in de aardbevingsregio in opdracht van NCG. De RUG doet dit in samenwerking met GGD Groningen en de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Groningen.

In het derde en vierde kwartaal is samenvoeging van de panels van Gronings Perspectief en Groninger Panel doorgezet en is het kwalitatieve onderzoek bij kinderen en bewoners gestart. Tot slot is in het vierde kwartaal het rapport ‘De sociale impact van gaswinning in Groningen’ uitgebracht. Het is een weergave van een peiling in juni 2018. De algemene conclusie is dat vertrouwen en ervaren veiligheid blijven dalen.

5.6 Onderzoek gezondheidsgevolgen bij aardbevingen

Uit onderzoeken van Gronings Perspectief komt naar voren dat aardbevingsproblematiek gezondheidsklachten met zich mee brengt, maar dat bewoners hiervoor zelden naar formele zorgaanbieders gaan. Beide ontwikkelingen vragen om een intensievere samenwerking tussen gemeenten, informele zorg, formele zorgaanbieders en NCG.

NCG heeft GGD Groningen de opdracht gegeven een uitvoeringsplan te schrijven voor het aanpakken van de problematiek met betrekking tot gezondheidsgevolgen bij aardbevingen. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) ondersteunt de GGD in deze opdracht. Het doel is een aanpak te ontwikkelen gericht op het voorkomen en verminderen van afnemend welbevinden en gezondheid van

inwoners door aardbevingen. Daarbij is er specifiek aandacht voor verschillende doelgroepen, waaronder kinderen en bewoners van woningen met meervoudige schade. Een eerste tussenrapport met een analyse is in oktober 2018 opgeleverd. Het eindrapport wordt eind februari verwacht.

5.7 Pilot tiltsensoren

Op 5 december 2018 heeft NCG de Europese aanbesteding voor een pilot tiltsensoren gepubliceerd. In het aanbestedingsdocument staan twee percelen waar marktpartijen zich op in kunnen schrijven:

- Perceel 1: Plaatsing en onderhoud meetopstellingen, dataverzameling, data-analyse en interpretatie
- Perceel 2: Opname van de bouwwerken

De pilot heeft een voorziene looptijd van twee en een half jaar, waarvan 22 tot 24 maanden daadwerkelijk gemeten wordt. Na een jaar meten, wordt geëvalueerd of er aanpassingen nodig zijn in het aantal meetlocaties.

Parallel aan de voorbereiding van de Europese aanbesteding hebben TNO en Deltares in opdracht van NCG meetdata geanalyseerd van drie locaties waar gemeten is met tiltsensoren. De analyse wordt verwerkt in een rapport.

Na de beoordeling van de inschrijvingen op de Europese aanbesteding wordt de gunningsbeslissing verzonden aan de inschrijvende partijen. Dit moet leiden tot een getekende overeenkomst met de winnende inschrijver op 20 maart 2019. In het aanbestedingsdocument is vastgelegd dat de meetopstellingen binnen vier maanden na de getekende overeenkomst operationeel moeten zijn. De metingen starten dus in de zomer van 2019. De eerste (voor-)opnames van de betrokken bouwwerken vinden vlak daarvoor plaats. De aanbesteding bestaat uit twee opdrachten (perceel 1 en 2). Naast de werkzaamheden die de opdrachtnemers moeten uitvoeren, worden vanuit NCG ook de nodige voorbereidende handelingen verricht. Hierbij valt onder meer te denken aan definitieve overeenkomsten sluiten met de bewoners/eigenaren die hun bouwwerken ter beschikking stellen voor deelname aan de pilot. De technische en maatschappelijke betrokkenheid wordt geborgd door het instellen van een Technische en een begeleidingscommissie.

5.8 Infrastructuur

De rapportage ‘Kwalitatieve risicoanalyse Infrastructuur Groningen’ is gepubliceerd. Samen met gemeenten worden pilots voorbereid voor het onderzoeken van risico’s en effecten van een zware aardbeving. Daarnaast is het voornemen om ook de prioriteringswijze die in de kwalitatieve analyse van Antea is opgenomen te valideren. De resultaten van de pilots worden gebruikt om vast te stellen of het noodzakelijk is om beheersmaatregelen te formuleren voor wanneer een zware aardbeving zich voordoet.

5.9 NEN

Op 1 november 2018 is de NPR9998:2018 door de NEN gepubliceerd. Constructeurs kunnen deze richtlijn gebruiken om te berekenen hoe sterk een gebouw moet zijn om voldoende bestand te zijn tegen geïnduceerde aardbevingen zoals die voor kunnen komen in Groningen. Deze versie vervangt de ontwerpversie NPR 9998:2017 die op 1 juli 2017 was gepubliceerd. In de tussenliggende tijd zijn de commentaren op de ontwerpversie verwerkt en is de laatste stand der techniek verwerkt. Op korte termijn wordt ook de webtool aangepast naar de meest recente inzichten over de ontwikkeling van de aardbevingsdreiging. Daarmee is de opdracht van NCG aan NEN afgerond.

Door de experts is aangegeven dat er nog diverse verbeteringen mogelijk zijn. NCG adviseert daarom om de NPR9998 verder te blijven ontwikkelen.

5.10 Proeftuin Onderdendam

Samen met het dorp Onderdendam, gemeente Bedum en de provincie wordt sturing gegeven aan het programma en het beheer van de proeftuin Onderdendam.

Een proefproject voor de collectieve aanpak van potentiële risicovolle gebouwelementen (PRBE's) heeft enige vertraging opgelopen. Het proefproject wordt naar verwachting begin 2019 afgerond. De meeste PRBE's zijn inmiddels aangepakt, de resterende PRBE's betreffen met name monumenten. Het proefproject wordt in het eerste kwartaal van 2019 afgerond. In het vierde kwartaal is de discussie met de stakeholders gestart over de wijze waarop een vervolg aan de proeftuin kan worden gegeven.

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de in 2018 gepubliceerde onderzoeksrapporten in opdracht van NCG.

6 Organisatie

6.1 Personele bezetting

In de bovenstaande tabel is de verdeling van het aantal fte over de verschillende vestigingen weergegeven.

Aan het einde van het vierde kwartaal 2018 werken er in totaal 143,6 fte bij NCG. Dit aantal is als volgt verdeeld:

- 6,4 fte bij de Directie Den Haag
- 137,2 fte bij de Directie Groningen

Van de Directie Groningen werkt 83,3 fte aan de Paterswoldseweg en 53,4 fte op de versterkingspunten.

Ten opzichte van het tweede kwartaal 2018 is de bezetting zo goed als gelijk gebleven (groei van 0,4 fte). We zien een krimp aan de Paterswoldseweg en Directie Den Haag maar een even grote groei op de versterkingspunten.

De Arbiter Bodembeweging en de Commissie Bijzondere Situaties voeren onderdelen van het meerjarenprogramma uit maar opereren onafhankelijk van NCG. NCG voorziet wel in de huisvesting en benodigde middelen, vandaar dat de fte's wel zijn opgenomen in bovenstaand overzicht.

Tabel 31. Stand personeel op 31-12-2018

	Fte's
Directie Groningen	137,2
• Locatie Paterswoldseweg	83,8
• Versterkingspunten	53,4
Directie Den Haag	6,4
Totaal NCG	**143,6**
Waarvan stagiaires	0
Arbiter Bodembeweging	14,8
Commissie Bijzondere Situaties	2

6.2 Afhandeling klachten en Wob-verzoeken

6.2.1 Klachten

In de tweede helft van 2018 zijn zeven klachten binnengekomen. Dit waren voornamelijk klachten over projecten en een klacht over het niet beschikken over een versterkingsadvies. Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle klachten.

Tabel 32. Klachten

Klachten	Q3	Q4	2018	Cumulatief
Ontvangen klachten	3	4	18	66
• Waarvan niet bestemd voor NCG	0	0	5	25
In behandeling (stand op 31-12-2018)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0
Informeel afgehandeld	3	3	11	36
Formeel afgehandeld	0	1	2	3

6.2.2 *Wob-verzoeken*

Wanneer een burger meer wil weten over beleid en uitvoering kan hij een verzoek doen tot openbaarmaking van bepaalde overheidsinformatie (Wob-verzoek). Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal Wob-verzoeken.

Tabel 33. Wob-verzoeken

Wob-verzoeken	Q3	Q4	2018	Cumulatief
Ontvangen Wob-verzoeken	2	8	19	29
In behandeling (stand op 31-12-2018)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	6
Afgehandeld	2	3	9	15
Ingetrokken	0	0	2	2

6.2.3 *Wbp/AVG-verzoeken*

Sinds 25 mei 2018 is de AVG van toepassing. Het is de opvolger van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). De wet geeft burgers meer privacyrechten en organisaties meer verplichtingen. Burgers hebben NCG gevraagd een overzicht te geven van de persoonsgegevens die NCG van hen verwerkt.

Tabel 34. Wbp/AVG-verzoeken

Wbp/AVG-verzoeken	Cumulatief
Ontvangen Wbp/AVG-verzoeken	52
In behandeling	1
Afgehandeld	51
Ingetrokken	2

6.2.4 *VA-verzoeken*

In de kwartaalrapportage over het tweede kwartaal van 2018 is voor het eerst gerapporteerd over het aantal binnengekomen verzoeken voor het ontvangen van versterkingsadviezen (VA). Op 29 maart 2018 nam het kabinet namelijk het besluit om de versterkingsoperatie te pauzeren en geen versterkingsadviezen meer te verstrekken tot het advies van de Mijnraad bekend zou zijn. Op 10 juni 2018 werd bekendgemaakt dat bewoners uit de groep 1588 hun versterkingsadvies toch konden opvragen bij NCG. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontvangen VA-verzoeken.

Tabel 35. VA-verzoeken

VA-verzoeken	Q3	Q4	2018	Cumulatief
Ontvangen VA-verzoeken (aantal adressen)	31	5	1253	1253
• Waarvan particulieren	31	5	157	157
• Waarvan woningbouwcorporaties	0	0	1096	1096
In behandeling				
• Particulieren	0	0	0	0
• Woningbouwcorporaties	1	1	1	1
Afgehandeld				
• Particulieren	31	5	116	116
• Woningbouwcorporaties	0	0	0	0

6.3 Burgerbrieven[44]

In de onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel burgerbrieven NCG heeft ontvangen en hoeveel daarvan binnen de wettelijke termijn van 30 dagen zijn afgehandeld. Als verwacht werd dat de complexiteit van de vraag een langere beantwoording termijn vergde is aan indieners meegedeeld dat de afhandelingstermijn is verlengd.

Tabel 36. Burgerbrieven per 31-12-2018

Soort	Aantal	Afgehandeld binnen 30 dagen	% afgehandeld binnen 30 dagen	Afgehandeld binnen 60 dagen	% afgehandeld binnen 60 dagen
E-mails	468	242	48%	439	94
Brieven	29	13	44%	29	100
Totaal 2018	**497**	**255**	**51%**	**468**	**94%**

[44] Definitie burgerbrief: Elk schriftelijk stuk dat een overheidsinstantie van een burger ontvangt, niet zijnde aanvragen, bezwaarschriften, klaagschriften en WOB-verzoeken. Het begrip 'burger' kent een brede definitie (groepen burgers, bedrijven en organisaties).

7 Financiën

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt gerapporteerd over de bestedingen van het meerjarenprogramma NCG en over de bestedingen die vanuit het bestuursakkoord en aanvullend bestuursakkoord beschikbaar zijn gesteld door NAM, gemeenten en provincie. De uitgaven zijn bijgewerkt tot en met het vierde kwartaal van 2018.

Het Kabinet heeft extra middelen beschikbaar gesteld voor de aardbevingen-problematiek in Groningen. In deze rapportage wordt gerapporteerd over de middelen die specifiek zijn toegekend aan de NCG.

De rapportagemethodiek is ongewijzigd. Uitgaven maar ook overhevelingen van budgetten, bijvoorbeeld naar het gemeentefonds, worden aangemerkt als bestedingen. Op deze manier kan verantwoording worden gegeven over het totaal beschikbaar gestelde budget aan NCG.

7.2 Meerjarenprogramma NCG

Tabel 37. Uitputting meerjarenbegroting t/m 2018 (bedragen x 1.000 euro)

	100% EJM	Begroting MJP 2016-2024 (oor-spronkelijk) (A)	Mutaties (incl. ver-schuivingen) t/m 2018 (B)	Begroting MJP 2016-2024 (actueel) (C=(A)+(B)	Uitgaven NCG t/m 2018 (D)	Budgetover-hevelingen t/m 2018 E)	Bestedingen t/m 2018 (F)=(D)+(E)	Begrote bestedingen in 2018 (G)	Bestedingen in 2018 (H)
A. Apparaatskosten NCG (art.	**nee**	**96.000**	**12.559**	**108.559**	**33.403**	**2.955**	**36.358**	**18.844**	**18.737**
B. Programmakosten									
B.1 Verduurzaming waardevermeerdering schade en scholenprogramma	ja	125.000	1.340	**126.340**	34.066	23.500	**57.566**	16.417	150
B.2 Verduurzaming (versterking; kader relevant)	nee	40.000	1.963	**41.963**	4.036	0	**4.036**	10.600	4.036
B.3 Scholenprogramma NCG (bijdrage OCW)	nee	50.000	0	**50.000**	0	50.000	**50.000**	0	0
B.4 Fonds Achterstallig Onderhoud en Inzet Woningmarkt	ja	14.000	-3.864	**10.136**	1.352	0	**1.352**	5.134	1.350
B.5 Onderzoeksbudget	ja	30.000	12.213	**42.213**	11.856	904	**12.760**	8.886	4.002
B.6 Compensatie gemeenten / provincie	ja	20.000	6.051	**26.051**	18.051	0	**18.051**	10.000	10.000
B.7 Werkbudget	ja	55.000	-8.492	**46.508**	10.081	1.721	**11.802**	8.069	5.027
B.8 Dienstverlening door RVO	ja	0	270	**270**	270	0	**270**	71	71
B. Programmakosten NCG (art. 5)	mix	**334.000**	**9.481**	**343.481**	**79.712**	**76.125**	**155.837**	**59.177**	**24.636**
B.9. Ontvangsten NCG (art. 5)	ja	**0**	**-10.445**	**-10.445**	**-10.445**	**0**	**-10.340**	**-10.000**	**-10.220**
B. Programmakosten NCG		**334.000**	**-964**	**333.036**	**69.267**	**76.125**	**145.497**	**49.177**	**14.416**
Totaal		**430.000**	**11.595**	**441.595**	**102.670**	**79.080**	**181.855**	**68.021**	**33.153**

In kolom A zijn de totaalbedragen weergegeven die oorspronkelijk beschikbaar zijn gesteld voor NCG voor de periode 2016-2024[45]. Voor het programma is 430 miljoen euro beschikbaar gesteld, 96 miljoen euro voor het apparaatskostenbudget en 334

[45] Dit staat in de Kamerbrief van 6 juni 2016 'Financiering meerjarenprogramma aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen' (TK 33.529 nr. 256).

miljoen euro voor het programmabudget. Hiervan is 244 miljoen euro beschikbaar gesteld vanuit de aardgasbaten. De onderdelen van de NCG-begroting die hiermee gefinancierd worden, kennen een 100% eindejaarsmarge (100% EJM). Dit betekent dat budget dat in een bepaald jaar niet volledig wordt benut, meegenomen kan worden naar toekomstige jaren en beschikbaar blijft voor de uitvoering van het meerjarenprogramma. Deze mutaties op budgetten worden pas zichtbaar in de kwartaalrapportages, nadat deze in de EZK–begroting van het lopende jaar zijn verwerkt. De uitputting van de meerjarenbegroting wordt zichtbaar gemaakt in kolom D en E van tabel 26. De uitputting komt op twee manieren tot stand: via directe betalingen (kolom D uitgaven) en door overheveling van budgetten via het gemeentefonds (kolom E). De totale uitputting, aangemerkt als besteding (kolom F), is de totaaltelling van directe uitgaven en budgetoverhevelingen.

Gedurende het programma kunnen middelen aan het programma worden toegevoegd en onttrokken. Ook kan er sprake zijn van onderlinge verschuivingen. Deze mutaties zijn opgenomen in kolom B. Ten opzichte van 2017 is per saldo 9,2 miljoen euro toegevoegd aan de meerjarenbegroting. Er is bij de Najaarsnota 6,0 miljoen euro extra budget ontvangen voor compensatie aan gemeenten en provincie voor kosten die samenhangen met de versterkingsopgave. Eerder dit jaar is al 1,5 miljoen euro toegevoegd aan het programma afkomstig van het ministerie van BZK in het kader van de verduurzamingsregeling versterken. Van het ministerie van OCW is een bijdrage van 0,1 miljoen euro ontvangen voor het erfgoedprogramma. De overige aanvullingen bestaan uit inflatiecorrectie en compensatie voor CAO stijgingen.

In de EZK-begroting is vermeld dat in het werkbudget middelen zijn opgenomen ter dekking van extra apparaatskosten mocht dit noodzakelijk zijn.
In 2018 is een budgetbedrag van 6,7 miljoen euro overgeheveld vanuit het werkbudget naar het apparaatskosten budget, met name ter dekking van de hogere personele kosten (capaciteit ca. 160 fte).

7.3 Uitputting budgetten in 2018

A. Apparaatskosten
De uitgaven in 2018 bedragen 17,7 miljoen euro. Daarnaast is ruim 1,0 miljoen euro budget overgeheveld naar het kerndepartement voor ICT en werkplekkosten, waarmee de bestedingen uitkomen op 18,7 miljoen euro. De bestedingen bestaan voornamelijk uit personele kosten, namelijk 15,4 miljoen euro. De overige 3,3 miljoen euro bestaan voornamelijk uit ICT-, huisvestings-, opleidings-, reis- en externe vergaderkosten.

B.1 Verduurzaming waardevermeerdering schade inclusief bijdrage scholenprogramma OCW
De uitgaven in 2018 bedragen 150 duizend euro. Het betreft uitgaven voor de uitvoering van de nieuwe waardevermeerderingsregeling.

De totale bestedingen zijn tot nu toe 57,6 miljoen euro. De opbouw van deze uitgaven is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 38. Opbouw totale bestedingen t/m 2018

Opbouw bestedingen	Bedrag (euro)
Scholenprogramma (via budgetoverheveling / gemeentefonds)	23,5 miljoen
Interimregeling waardevermeerdering (in uitvoering bij provincie)	3,6 miljoen
Regeling waardevermeerdering woningen gaswinning Groningenveld	30,5 miljoen
Totaal	**57,6 miljoen**

Alle middelen voor het scholenprogramma uit de meerjarenbegroting zijn overgemaakt naar de gemeenten via het gemeentefonds. Deze middelen zijn niet meer zichtbaar op het artikel 5 'Meerjarenprogramma Nationaal Coördinator Groningen' op de begroting van het ministerie van EZK.

De Interimregeling waardevermeerdering is in 2018 afgesloten. De accountantscontrole volgt begin 2019. De vergoeding t/m 2018 heeft op voorschotbasis plaatsgevonden. De verwachting is dat de uitgaven lager uitvallen en dat in 2019 circa 0,9 miljoen euro zal worden terugontvangen.

Voor de Regeling waardevermeerdering woningen gaswinning Groningenveld is vorig jaar een voorschotbedrag van 30 miljoen euro overgemaakt aan uitvoeringsinstantie SNN voor de verstrekking van subsidies. De overige 0,5 miljoen euro heeft betrekking op uitvoeringskosten. SNN heeft in totaal, tot en met 2018, 9,1 miljoen euro subsidiegeld uitgekeerd.

B.2 Verduurzaming in het kader van versterking

Aan uitvoeringsorganisatie SNN is een bedrag van 4,0 miljoen euro als voorschot overgemaakt voor de "Regeling energiebesparing woningen bouwkundig versterkingsprogramma Groningenveld". De regeling is op 16 mei gepubliceerd in de Staatscourant. De bijdrage per woning bedraagt maximaal 7.000 euro per woning. Dit budget kent geen 100% eindejaarsmarge. Het uitgangspunt is wel dat budgetten voor het programma gereserveerd blijven.

B3 Scholenprogramma (bijdrage OCW)

Het ministerie van OCW heeft voor het scholenprogramma een totaalbedrag van 50 miljoen euro beschikbaar gesteld. De bedragen van het scholenprogramma zijn bij de Voorjaarsnota 2017 van de begroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) overgemaakt naar het gemeentefonds waarmee deze direct beschikbaar zijn voor de deelnemende gemeenten en scholen. Deze middelen zijn niet meer zichtbaar op het artikel 5 'Meerjarenprogramma Nationaal Coördinator Groningen' op de begroting van het ministerie van EZK.

B4 Fonds achterstallig onderhoud en inzet woningmarkt.

NCG heeft 1,35 miljoen euro aan provincie Groningen overgemaakt als bijdrage aan het erfgoedprogramma voor monumentale panden.

B.5 Onderzoeksbudget

De bestedingen in 2018 van 4,0 miljoen euro hebben met name betrekking op het CBS onderzoek woningmarkt, onderzoek in het kader van de industrie, bijdragen aan het EPI-kenniscentrum, GGD plan van aanpak en het (vervolg)onderzoek van de RUG naar psychosociale gevolgen van aardbevingen, onderzoek normering gebouwen (NEN), kennisplatform bouwen en versterken en onderzoek oorzaak schaden.

B.6 Compensatie gemeenten en provincie
De tegemoetkoming aan gemeenten en provincie voor gemaakte kosten van de versterkingsopgave is met 6 miljoen euro verhoogd tot 10 miljoen euro. Een gelijk bedrag is toegevoegd aan de programmabegroting van 2018.

B.7 Werkbudget
De uitgaven in 2018 bedragen 4,5 miljoen euro. Daarnaast is circa 0,5 miljoen euro budget overgeheveld via het gemeentefonds als dekking voor de ondersteuning van de organisatiekosten voor de ondersteuning van de Onafhankelijke Raadsman. De bestedingen in 2018 bedragen in totaal dus 5,0 miljoen euro en hebben met name betrekking op bijdragen (maatschappelijke groeperingen, stuurgroepen, Stut en Steun en Veiligheidsregio), validatiekosten voor inspectie- en engineeringskosten van de versterkingsoperatie, procesinrichtingskosten versterkingsoperatie, externe kosten voor communicatie (bewonersbijeenkomsten, drukwerk), de afhandelingskosten van schades door de Arbiters Bodembeweging en de ondersteuning van de Onafhankelijk Raadsman.

B.8. Dienstverlening door RVO
Vanuit Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zijn in 2018 diensten afgenomen voor digitaal kaartmateriaal ter ondersteuning van de versterkingsoperatie.

B.9. Ontvangsten NCG
NAM levert een incidentele bijdrage voor werkzaamheden van NCG die liggen in het verlengde van de aansprakelijkheid van de NAM. In 2018 is 10 miljoen euro ontvangen voor kosten die door NCG in 2017 zijn gemaakt ten behoeve van schade, gebiedsgericht werken, onderzoek en bijdragen aan gemeenten. Daarnaast is van de provincie 0,2 miljoen euro ontvangen als bijdrage in de kosten voor de maatschappelijke stuurgroep en overige bijdragen aan maatschappelijke instanties.

7.4 Uitgavenontwikkeling bestuursakkoord en aanvullende afspraken

Naast de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor het meerjarenprogramma zijn destijds via het bestuursakkoord en het aanvullende bestuursakkoord, middelen ingebracht door gemeenten, provincie en NAM. In het aanvullend akkoord zijn destijds regelingen vermeld waarvoor nog geen financiële uitwerking was opgenomen. Er is sprake van een aanvullende toezegging /compensatie van 17 miljoen euro aan het programma van NCG voor uitgaven die in het verlengde liggen van de aansprakelijkheid van NAM.

De totale uitgaven zijn inmiddels opgelopen tot 2,2 miljard euro. De gegevens in de onderstaande tabel die betrekking hebben op NAM zijn door NAM aangeleverd. De opzet van onderstaande tabel is conform voorgaande opgaven en bevat geen informatie over het Akkoord op Hoofdlijnen.

Tabel 39. Bestuursakkoord + aanvullende toezeggingen (bedragen x 1 miljoen)

	Plafond bedrag	Akkoord 2014 t/m 2018	Aanvulling akkoord	Akkoord 2014 t/m 2018 incl. aanvulling	Aanvul-lende toe-zegging	Totale middelen	Uitgaven t/m 2018	Uitgaven in 2018	Uitgaven in 2018 (jul-dec)
NAM									
Spoor 1: Veiligheid en preventieve versterking	nee	600,0	0,0	600,0		600,0	920,0	286,6	153,5
Spoor 2: Schade afhandeling*	nee	250,0	0,0	250,0		250,0	767,5	134,9	67,1
Spoor 2: Overig instrumentarium**	ja/nee	150,0	60,0	210,0		210,0	238,2	28,0	14,9
Spoor 3: Leefbaarheid	ja	60,0	0,0	60,0		60,0	33,8	11,0	7,7
Spoor 4: Economisch perspectief	ja	65,0	0,0	65,0		65,0	65,1	13,0	0,0
Aanvullend pakket stad Groningen	nee	0,0	50,0	50,0		50,0	78,6	23,3	12,3
Bijdrage NAM aan programma NCG	ja				17,0	17,0	14,0	11,1	0,5
Subtotaal NAM		**1.125,0**	**110,0**	**1.235,0**	**17,0**	**1.252,0**	**2.117,2**	**507,9**	**256,0**
Provincie en gemeenten									
Spoor 3 Leefbaarheid	ja	25,0	0,0	25,0		25,0	25,0	0,0	0,0
Spoor 4: Economisch perspectief (provincie)	ja	32,5	0,0	32,5		32,5	32,5	0,0	0,0
Subtotaal provincie en gemeenten		**57,5**	**0,0**	**57,5**	**0,0**	**57,5**	**57,5**	**0,0**	**0,0**
Totaal		**1.182,5**	**110,0**	**1.292,5**	**17,0**	**1.309,5**	**2.174,7**	**507,9**	**256,0**

*Spoor 2 schade afhandeling is inclusief opkoop van woningen en maatregelen
**Spoor 2 onderdelen waardevermindering, -vermeerdering, nieuwbouw, commissie bijzondere situaties, regeling achterstallig onderhoud en opkoopregeling.

Bijlage 1 - Gepubliceerde onderzoeksrapporten

Januari 2018
RUG. Eindrapport Gronings Perspectief; Gevolgen van bodembeweging voor Groningers: ervaren veiligheid, gezondheid en toekomstperspectief 2016-2017
https://www.groningsperspectief.nl/eindrapport1617/

RUG. Uitkomsten pilot-kennistafel 'Weerbaarheid en welzijn' van 28 juni 2017
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/maart/27/verslag-pilot-kennistafel-weerbaarheid-en-welzijn

Februari 2018
BuildinG. Verslag Kennistafel Bouwen en Versterken: NPR 9998 van 12 december 2017
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/mei/22/verslag-kennistafel-npr

BuildinG. Advies update kennisagenda Bouwen en Versterken
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/mei/22/building-advies-kennisagenda-bouwen-en-versterken-2018

Maart 2018
Reflectiecommissie Nieuwbouwregeling Groningen. Reflectie op de nieuwbouwregeling; Van schadevergoeding naar stimuleringsregeling in het Groningse aardbevingsgebied
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/juni/08/reflectie-op-de-nieuwbouwregeling

Derksen & Gebben iov RUG. Verslag Critical Review #2. Over de ontwikkeling, inhoud en toepassing van dreigings- en risicokaarten
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/juni/18/verslag-critical-review-pga-kaarten-en-risicokaarten

April 2018
BuildinG. Verslag Kennistafel Bouwen en Versterken: Cultureel Erfgoed van 15 maart 2018
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/maart/15/verslag-kennistafel-bouwen-en-versterken-over-cultureel-erfgoed

CBS. Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld 1995Q1 tm 2017Q4
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/april/30/cbs-rapport-woningmarktontwikkelingen-groningenveld

TUDelft OTB. Eigen Huis Marktindicator – regionaal, 2018Q1
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/april/30/eigen-huis-marktindicator-q1-2018

Witteveen en Bos. Generic approach liquid storage tanks for the seismic verification of industrial facilities in Groningen
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/richtlijnen/2018/04/23/standaardmethode-opslagtanks

Mei 2018
SocPlanbureauGroningen. Literatuurstudie Maatschappelijke gevolgen bodembeweging Groningen.

Juni 2018
RUG. De maatschappelijke impact van de beving van Zeerijp: ervaren veiligheid, gezondheid en toekomstperspectief
https://www.groningsperspectief.nl/persbericht-vertrouwen-en-veiligheid-verder-weg-dan-ooit/

Antea. Kwalitatieve risicoanalyse infrastructuur Groningen, dd 31 juli 2017
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/juni/13/kwalitatieve-risicoanalyse-infrastructuur-groningen

TNO en Deltares. Handreiking Fase 1 voor het uitvoeren van studies naar het effect van aardbevingen voor bedrijven in de industriegebieden in Groningen
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/richtlijnen/2018/06/08/handreiking-onderzoek-industrie-fase-1

TNO en Deltares. Handreiking Fase 2 voor het uitvoeren van studies naar het effect van aardbevingen voor bedrijven in de industriegebieden in Groningen
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/richtlijnen/2018/06/08/rekenmethodiek-onderzoek-industrie-fase-2

Juli 2018
TUDelft. Onderzoek naar de oorzaken van bouwkundige schade in Groningen; Methodologie en case studies ter duiding van de oorzaken.
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/juli/11/rapport-onderzoek-oorzaken-schade

TUDelft. Bijlagen bij onderzoek naar de oorzaken van bouwkundige schade in Groningen; Methodologie en case studies ter duiding van de oorzaken.
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/juli/11/bijlagen-onderzoek-oorzaken-schade

Derksen & Gebben iov RUG. Verslag Critical Review #3. Over de waarde van erfgoed
https://www.rug.nl/research/sustainable-society/pdfs-docs/verslagcr3_over-waarde-van-erfgoed.pdf

Augustus 2018
BuildinG. Verslag Kennistafel Bouwen en Versterken: Schade en Monitoring van 28 juni 2018
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/september/10/verslag-kennistafel-schade-en-monitoring-28-juni-2018

Oktober 2018
CBS. Woningmarktontwikkelingen rondom het Groningenveld 1995Q1 tm 2018Q2
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/oktober/31/rapport-cbs-woningmarktontwikkelingen-groningenveld

November 2018
RUG. Gronings Perspectief; De sociale impact van gaswinning in Groningen, stand van zaken, meting juni 2018
https://www.groningsperspectief.nl/rapport-de-sociale-impact-van-gaswinning-in-groningen-november-2018/

NEN. NPR 9998:2018 nl Beoordeling van de constructieve veiligheid van een gebouw bij nieuwbouw, verbouw en afkeuren - Geïnduceerde aardbevingen - Grondslagen, belastingen en weerstanden
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

TNO. Voorbeeldberekeningen NPR9998:2018 voor geschoord portaal kantoorgebouw; geschoord raamwerk landbouwschuur; ongeschoord portaal kantoorgebouw; scharnierspant landbouwschuur; steenconstructies; portaalconstructie tijdens aardbevingen
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

Deltares. NPR-9998 for liquefaction and foundations; Background document for NPR2018, aug 2018
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

NEN. Achtergrondartikelen bij Annex G NPR-9998-2018 Displacement capacity. Messali & Rots 2017; Messali 2018a; Messali 2018b; Messali & Rots 2018, Arup 2018
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

TNO. Background report NPR 9998:2018 Part A: Terminology and safety philosophy, dd 9 okt 2018
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

TNO. Background report NPR 9998:2018 Part B: Non-seismic structural and non-structural elements, dd 9 okt 2018
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

NEN. Position paper Beoordeling constructieve veiligheid NeHoBo vloeren in constructies onderworpen aan een aardbevingsbelasting, dd mei 2018
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

NEN. Position paper Beperking schade door aardbevingen in noordoost Nederland, dd dec 2017
https://www.nen.nl/NEN-Shop/Eurocodes/Veilige-constructies-bij-aardbevingen.htm

BuildinG. Verslag Kennistafel Bouwen en Versterken: Versterkingsmethoden van 11 oktober 2018
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/verslagen/2018/11/7/verslag-kennistafel-11-oktober-2018

December 2018
TUDelft OTB. Eigen Huis Marktindicator – regionaal, 2018Q3
https://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/downloads/rapporten/2018/december/4/eigen-huis-marktindicator-q3-2018

Nationaal Coördinator Groningen

Postbus 3006 | 9701 DA Groningen
T 088 041 44 44
info@nationaalcoordinatorgroningen.nl
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl